

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Dato. 13. januar 2017

Sendt pr mail til familieret@sim.dk

Børne- og Socialministeriet har ved mail af 1. december 2016 (sagsnr.2016-4195) anmodet Dommerforeningen om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Lovudkastet har været drøftet i Dommerforeningens bestyrelse.

Dommerforeningen er bekendt med høringssvarene fra de to landsretter, som man kan henholde sig.

Lovforslaget bygger i vist omfang på Retsvirkningsudvalgets betænkning nr.1552/2015.

Dommerforeningen bemærkede i sit høringssvar af 16. marts 2016 til betænkningen vigtigheden af, at regler om ægtefællers formueforhold ved separation, skilsmisse og død er enkle, gennemskuelige og let forståelige. Reglerne har betydning for langt størstedelen af den vokse befolkning og for ægtepar med vidt forskellige vilkår og baggrund. Det er derfor vigtigt, at sådanne regler i almindelighed opfattes som rimelige og naturlige, og at de er praktisk gennemførlige.

Med lovforslaget, hvor flere bestemmelser fra andre love indgår i en og samme lov, og hvor der i øvrigt er sket en vis sproglig tilpasning, er en del af ovenstående betragtninger imødekommet.

Dommerforeningen mener dog fortsat, at ikke mindst særejereglerne er for vanskeligt tilgængelige og for uoverskuelige for "ikke jurister".

I øvrigt har Dommerforeningen ikke bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Mikael Sjöberg

Københavns Byret

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Præsidenten
Domhuset, Nytorv 25
1450 København K.
Tlf. 99 68 70 15
CVR 21 65 95 09
administration.kbh@domstol.dk
J. nr. 9099.2016.79

Den 12. januar 2017

Ved en mail af 29. november 2016 har Børne- og Socialministeriet anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte m.v. og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold).

Jeg skal i den anledning på byretspræsidenternes vegne oplyse, at udkastet ikke giver anledning til at fremkomme med bemærkninger.

Der henvises til J.nr. 2016-4195.

Med venlig hilsen

Søren Axelsen

Østre Landsret
Præsidenten

11 JAN. 2017

Den
J.nr. 40A-ØL-87-16
Init: cr

Børne- og Socialministeriet

Sendt pr. mail til familieret@sim.dk

Børne- og Socialministeriet har ved brev af 29. november 2016 (Sagsnr. 2016-4195) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte m.v. og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Busck Porsbo

Vestre Landsret
Præsidenten

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt pr. mail til familieret@sim.dk

J.nr. 40A-VL-83-16
Den 10/01-2017

Børne- og Socialministeriet har ved brev af 29. november 2016 (sagsnr. 2016-4195) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold og lov om ægtefælleskifte m.v. og forskellige andre love (Ægtefællers økonomiske forhold).

Udkastet til lovforslag har været drøftet med landsrettens øvrige dommere på et plenarmøde. Der var på plenarmødet enighed om at bemærke, at der i § 24 i udkastet til lovforslaget foreslås indført bestemmelser om brøkdelsæreje (stk. 1) og anpartssæreje (stk. 2). Ved Højesterets dom af 3. november 2016 i sag 46/2016 udtalte Højesteret enstemmigt bl.a., at heller ikke særejereformen i 1990, jf. lov nr. 396 af 13. juni 1990, der bl.a. indførte mulighed for brøkdelsæreje, giver grundlag for at anerkende anpartssæreje.

Spørgsmålet om indførelse af en ordning som den, der er indeholdt i udkastets § 24, er i vidt omfang et politisk spørgsmål, som landsretten ikke ønsker at udtale sig om. En indførelse af automatisk brøkdelsæreje og anpartssæreje som indeholdt i udkastets § 24 bør dog efter landsrettens opfattelse alene have virkning for dispositioner, der ligger efter lovens vedtagelse. Det bør derfor efter landsrettens opfattelse i givet fald fremgå af et lovforslag, at § 24 træder i kraft ved lovens vedtagelse.

Bortset herfra giver udkastet til lovforslag ikke landsretten anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Helle Bertung

Østre Landsret
Præsidenten

Den 10 JAN. 2017
J.nr. 40A-ØL-86-16
Init: cr

Børne- og Socialministeriet

Sendt pr. mail til familieret@sim.dk

Børne- og Socialministeriet har ved brev af 29. november 2016 (Sagsnr. 2016-4195) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Lovforslaget har været drøftet på et plenarmøde i landsretten den 6. januar 2017, hvorefter jeg kan udtale følgende:

Landsretten gør opmærksom på, at § 24 er et brud med gældende ret, således som denne er fastslået ved Højesterets dom af 3. november 2016.

I øvrigt har landsretten ikke bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Busck Parsbo

Advokatrådet

ADVOKAT
SAMFUNDET

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 6. januar 2017
SAGSNR.: 2016 - 3569
ID NR.: 438123

familieret@sim.dk

Sagsnr. 2016-4195: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Ved e-mail af 29. november 2016 har Børne- og Socialministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Da Advokatrådet var repræsenteret i Retsvirkningslovudvalgets arbejde med betænkning nr. 1552/2015 om ægtefællers økonomiske forhold ved advokat Jørgen U. Grønberg, og da der efter rådets opfattelse ikke er væsentlige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder forbundet med udkastet, har rådet ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Torben Jensen

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22
1060 København K

familieret@sim.dk

Vesterbrogade 32
1620 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

6. januar 2017

Dok.nr. D-2016-050526

Vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold samt udkast til forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte mv. og forskellige andre love.

1. Indledning og overordnede bemærkninger

Børne- og Socialministeriet har den 29. november 2016 (sagsnr. 2016-4195) sendt udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold (herefter alene betegnet lovforslaget) i høring med anmodning om eventuelle bemærkninger.

Lovforslaget går ud på at gennemføre en ny lov med det formål at modernisere reglerne i lov om ægteskabets retsvirkninger (retsvirkningsloven).

Lovforslaget bygger på Retsvirkningslovsudvalgets (herefter alene betegnet udvalget) Betænkning nr. 1552/2015 om Ægtefællers Økonomiske Forhold (herefter alene betegnet betænkningen). Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater og Danske Familieadvokater afgav den 10. marts 2015 høringssvar vedrørende betænkningen. Høringssvaret vedlægges som *bilag*.

Lovforslaget tager i det væsentlige udgangspunkt i de punkter i betænkninger, der var enighed om i udvalget. Enkelte punkter er dog udeladt, og der er tilføjet yderligere punkter, ligesom der er foretaget en række strukturelle og sproglige ændringer, jf. nærmere nedenfor.

Som følge af forslagene i lovforslaget skal der samtidig fremsættes et lovforslag, der indeholder de nødvendige ændringer i anden lovgivning. Det drejer sig navnlig om ændring af lov om ægteskabets indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte mv., arveloven og lov om skifte af dødsboer (herefter alene betegnet følgelovforslaget).

Følgelovforslaget indeholder også forslag til ændring af konkurslovens bestemmelse om omstødelse af gaver. Forslaget går ud på at samle reglerne om omstødelse af gaver i konkursloven. Danske Insolvensadvokater, der fungerer som fagudvalg for Danske Advokater, har tillige været inddraget i relation til de særlige forhold i regelsættet, der angår forholdet mellem ægtefæller og deres kreditorer.

Samtidig indeholder følgelovforslaget forslag til ændring af tinglysningsloven, så ægtepagter ikke længere vil være offentligt tilgængelige, da de kan indeholde private oplysninger.

Som anført i høringssvaret af 10. marts 2015 hilser Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater og Danske Familieadvokater en ændring af den nugældende retsvirkningslov velkommen.

Vi deler opfattelsen af, at der er behov for at revidere og modernisere den nugældende retsvirkningslov. Med lovforslaget imødekommes dette behov på flere punkter. Hertil kommer, at den sprogbrug, der anvendes i retsvirkningsloven, giver anledning til misforståelser, herunder med hensyn til betydningen af grundlæggende begreber som formuefællesskab. Som anført i høringssvaret er det efter vores opfattelse af afgørende betydning, at den nye lov udformes, så reglerne er klare, gennemskuelige og let forståelige. Vi er opmærksomme på, at retsrådets kompleksitet kan udfordre også lovgiver, men, vi håber, at bl.a. den ændrede sprogbrug, der er lagt op til med lovforslaget, vil bevirke en bredere forståelse i befolkningen af ægteskabets retsvirkninger.

En yderligere klarhed vil efter organisationernes opfattelse endvidere kunne opnås ved at ændre den struktur, som lovforslaget lægger op til, da strukturen på visse punkter kan give anledning til tvivl. En klar og gennemgående sondring mellem, hvad der er gældende under ægteskabet, og hvad der er gældende ved separation/skilsmisse henholdsvis død vil være hensigtsmæssig.

Nedenfor under *pkt. 2* er der redegjort for Danske Advokaters, Danske Familieadvokaters og Danske Arveretsadvokaters bemærkninger til lovforslagets enkelte kapitler og bestemmelser. Pkt. 3 indeholder bemærkninger til følgelovforslaget.

2. Bemærkninger til lovforslagets enkelte kapitler og bestemmelser

Afsnit 1 Grundregler om ægtefællers økonomiske forhold

Kapitel 1: Råderet, aftaler mellem ægtefæller, forsørgelsespligt, formuedeling mv.

§ 1 (råderet)

Ingen bemærkninger.

§ 2 (aftaler mellem ægtefæller)

Særligt med hensyn til forslaget om at fjerne kravet om gaveægtepagt bemærkes det, at fjernelse af gyldighedskravet i retsvirkningslovens § 30 synes særligt at kunne give den udfordring, at der ikke fremover vil være sikkerhed for ægtefællernes oplysning om ejerforhold etableret ved gaver, medmindre der er tale om et formueaktiv, hvor der

skal registreres ejerforhold på grund af særlige regler, f.eks. med hensyn til fast ejendom.

I forbindelse med både individual og universal forfølgning, herunder f.eks. en fogedforretning, vil ægtefællerne med de foreslåede nye regler nemmere kunne hævde, at visse formuegenstande, hvor ejerforholdene ikke skal registreres i et offentligt register, er overført til den anden ægtefælle.

Den foreslåede ændring af konkurslovens § 64 (som tillige omfatter retsvirkningslovens § 33) synes ikke at dæmme op for det.

Den foreslåede ophævelse af kravet om ægtepagt for gaver givet mellem ægtefæller vil med stor sandsynlighed kunne føre til en forringelse af kreditorernes retsstilling, eller i hvert fald til et øget ressourceforbrug for konkursboerne i situationer, hvor man tidligere har kunnet anvende retsvirkningslovens § 30.

Særligt i forhold til ægtefællernes mulighed for at indrette sig synes det ikke hensigtsmæssigt helt at fjerne omstødelsesfristen i konkurslovens 64.

§ 3 (hæftelse for gæld)

Ingen bemærkninger.

§ 4 (forsørgelsespligt)

Ingen bemærkninger.

§ 5 (formuedeling)

Det bemærkes, at det er hensigtsmæssigt at anvende begrebet ægtefællernes delingsformuer i stk. 1, men det fremgår ikke klart, om formuleringen "Ægtefællernes delingsformuer efter stk. 1 udgør et formuefællesskab mellem ægtefællerne" har indholdsmæssig betydning, herunder i forhold til særråden eller særhæften.

Kapitel 2: Familiens helårsbolig

§ 6

Der savnes en redegørelse for, hvorfor den gældende bestemmelse i retsvirkningslovens § 18 ikke er udvidet til også at gælde, når der er fuldstændigt særeje. Det bemærkes i den forbindelse, at udvalget var enig i en sådan udvidelse.

§ 7

Det bemærkes, at det efter organisationernes opfattelse synes mest hensigtsmæssigt, at kompetencen tillægges skifteretten, uanset om et offentligt skifte er i gang eller ej.

§ 8

Det bemærkes, at bestemmelsen i § 8, stk. 2, 2. pkt., bør udformes således: "Hvis aftalen blev tinglyst inden overtagelsesdagen, regnes fristen fra tinglysningen."

§ 9

Vi finder det hensigtsmæssigt, at bestemmelsen også gælder ejendomme i udlandet. Det skyldes, at beskyttelsehensynet er det samme. Det gælder, uanset at reglerne kan være vanskelige at håndhæve i praksis.

Kapitel 3: Gaver til og aftaler med tredjemand

§ 10 (tilbagegivelse af gave givet til tredjemand)

Efter vores opfattelse vil den foreslåede nye bestemmelse i den foreslåede udformning få en meget begrænset anvendelse, idet det af bemærkningerne fremgår, at der stilles meget store krav til modtagerens onde tro.

§ 11 (aftaler med tredjemand om erhvervsløsøre)

Ingen bemærkninger.

Afsnit 2 Særeje og forhåndsftaler om formuedeling

Kapitel 4: Aftaler om særeje

§ 12

Ingen bemærkninger.

§ 13

Ingen bemærkninger.

§ 14

Ingen bemærkninger.

Kapitel 5: Forhåndsftaler om formuedelingen

§ 15 (kapital- og ratepensionsordninger)

Efter lovforslagets § 15 kan ægtefæller ved ægtepagt aftale, at værdien af en kapital- eller ratepensionsordning skal indgå i formuedelingen ved separation eller skilsmisse.

Bestemmelsen viderefører med redaktionelle ændringer den gældende bestemmelse i retsvirkningslovens § 16 h, stk. 2.

Bestemmelsen omfatter ikke andre pensionsrettigheder end kapital- og ratepensioner.

Som anført i organisationernes høringssvar af 10. marts 2015 rettede Danske Advokater, Danske Familieadvokater og Danske Arveretsadvokater i henholdsvis januar og april 2011 henvendelse til Justitsministeriet med anmodning om, at der blev udarbejdet et tillægskommissorium for Retsvirkningslovsudvalget, således at reglerne om pensioners behandling ved skifte tillige kunne blive inddraget i udvalgets overvejelser og tilpasset de øvrige regler om ægtefællers økonomiske forhold ved skifte. Advokatsamfundet støttede i februar 2011 forslaget om at udvide udvalgets kommissorium som anført.

Justitsministeriet meddelte i juni 2011, at man ikke på daværende tidspunkt fandt det hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at genoverveje retsvirkningslovens regler om deling af pensionsrettigheder ved separation/skilsmisse. Justitsministeriet henviste til, at reglerne om deling af pensionsrettigheder var blevet ændret få år tidligere med ikrafttræden den 1. januar 2007 efter et grundigt udvalgsarbejde, jf. lov nr. 1466 af 2005, der hviler på Betænkning nr. 1466/2005 om ægtefællers

pensionsrettigheder, og at privattegnede livrenter ikke kunne behandles isoleret i forhold til øvrige pensionsrettigheder. Formålet med ændringen var at afbøde de urimelige resultater, som fortolkningen af § 15, stk. 2, i en række tilfælde gav anledning til¹.

Reglerne har nu været i kraft i næsten 10 år.

Det er fortsat vores opfattelse, at der – særligt med den udvikling, pensionsområdet har undergået på grund af bl.a. skattereformerne – er behov for at revurdere reglerne om pensioners behandling ved separation/skilsmiss.

Hvor livrentekonstruktionen i 2005 var ved at uddø, har man kunnet konstatere, at der fra 2012 nu indbetales mere på livrenter end på ratepensioner. Det er som rådgiver en udfordring, at reglerne ikke tager højde for den situation, som parterne pensionsmæssigt står i i dag. Det foreslås som minimum, at der gives parterne en øget aftalefrihed ved en ændring af retsvirkningslovens § 16 h, stk. 2, så der tillige gives mulighed for at aftale ligedeling af livrenter – på tilsvarende vis som kapital-, rate- og alderspensioner.

Det anerkendes, at der i relation til værdiansættelse kan være særlige problemer knyttet til livrenter, da disse er knyttet op på en ukendt tidsmæssig periode (vedkommendes alder), men det er opfattelsen, at der i andre relationer, herunder med bestemmelsen i § 16 e, foretages værdiansættelse af livrenter til trods for den særlige konstruktion. Det er således opfattelsen, at et hensyn til den mere tekniske beregning og udfordringer ved en deling som følge heraf må vige for hensynet til, at parterne frit kan aftale sig frem til den retsstilling, de ønsker, og det for dem rimelige resultat. Hertil kommer, at bestemmelserne i §§ 16 d og § 16 e om kompensation, der netop var indsat for at ægtefællerne kunne indrette sig, som de ønskede, i praksis ikke ses at have haft den ønskede effekt.

§ 16 (personlige erstatninger mv.)

Ingen bemærkninger.

§ 17 (uoverdragelige og personlige rettigheder)

Ingen bemærkninger.

§ 18 (gæld)

Der er ikke efter gældende ret adgang til ved ægtepagt at indgå forhåndsftale om, i hvilket omfang gæld skal kunne fratrækkes i den formue, der skal deles. Det findes relevant, at der indsættes hjemmel til, at man kan aftale, at f.eks. gæld opstået før ægteskabet ikke skal indgå i delingen mellem ægtefællernes. Se dog bemærkningerne til § 29 og 30.

Kapitel 6: Ægtepagter

§ 19

Med den foreslåede bestemmelse i stk. 1 fastholdes det, at en ægtepagt kun er gyldig, når den er underskrevet af begge ægtefæller og tinglyst i personbogen efter reglerne herom. Det ville være hensigtsmæssigt med en præcisering af den gældende § 35 i

¹ Betænkning 1466 af 2005 s. 11.

forhold til, om ægtepagten skal underskrives manuelt og derefter digitalt, eller det er tilstrækkeligt, at den underskrives digitalt og lyses i personbogen.

Det bemærkes i den forbindelse, at lovgiver med loven om fremtidsfuldmagter ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt netop har vedtaget et krav om notarfunktion ved oprettelse af fremtidsfuldmagter, jf. dennes lov § 3. Ægtefællelovsudvalgets forslag om notarfunktion også i relation til oprettelse af ægtepagter tiltrædes. Der bør efter vores opfattelse være overensstemmelse mellem oprettelsesmåderne for ægtepagter, testamenter og fremtidsfuldmagter. Det må anses for betænkeligt at oprette ægtepagt alene ved anvendelse af NemId og øger risikoen for misbrug, jf. tillige vores bemærkninger i høringssvaret af 10. marts 2015.

§ 20

Ingen bemærkninger

§ 21

Ingen bemærkninger

§ 22

Ingen bemærkninger.

Kapitel 7: Arv og gaver mv. fra tredjemand

§ 23

Det foreslås som også anført i høringssvaret af 10. marts 2015, at det kunne overvejes, om man med fordel kunne oprette et register, hvor tredjemandsbestemt særeje registreres for modtageren – det være sig ved arv eller gave. Herved optimeres bevisprøvelsen, når der ved et senere skifte skal ske opdeling af ægtefællernes formuer, hvilket vil være både retssikkerhedsmæssigt anbefalelsesværdigt og ressourcebesparende for såvel borgere som for myndigheder. Et sådant register vil også være hensigtsmæssigt under ægteskabet.

Kapitel 8: Generelle regler for særeje

§ 24

Bestemmelsen går ud på at løse spørgsmålet om sammenblanding af særeje og delingsformue. Efter den foreslåede bestemmelse i stk. 2 er et aktiv, der erhverves dels for midler, der er særeje, dels ved gældsøvertagelse eller lånoptagelse, særeje af samme art som de anvendte særejemidler.

Den situation, hvor et aktiv er erhvervet dels for særejemidler, dels for delingsmidler, og dels ved lånoptagelse, er ikke nævnt.

Det bemærkes, at der ikke stilles noget mindstekrav til den enkelte brøk, hvilket kan stille den svageste ægtefælle ringe.

Forslaget følger udvalgets flertals anbefaling. Som anført i TFA 2015.258, der nærmere uddyber den anførte problemstilling, medfører en sådan løsning bl.a. mulighed for at spekulere i, hvorledes f.eks. en fast ejendom skal erhverves med henblik på enten at etablere et brøkdels særeje eller et reguleringskrav. Det synes ikke hensigtsmæssigt, at systemet giver "erhverver ægtefællen" en sådan mulighed for at spekulere.

Forslaget i § 24 bryder derudover, som også anført i TFA 2015.258, med de grundlæggende principper om

- 1) vandtætte skotter mellem fælleseje og særeje,
 - 2) værdistigninger følger aktivets formueart
 - 3) indtægter følger aktivets formueart
 - 4) surrogater er samme formueart og
 - 5) særeje er aftalebestemt eller tredjemandsbestemt.
- som den oprindelige retsvirkningslov er baseret på.

Forslaget synes imidlertid umiddelbart ikke at løse de problemer, vi allerede kender i praksis med hensyn til sammenblanding, senest tillige behandlet ved Højesteretsafgørelse af 3. november 2016. Ved at fravige de grundlæggende principper skabes tillige nye problemer. Det er således vores opfattelse, at den mest hensigtsmæssige løsning vil være at bibeholde det eksisterende system, som langt hen ad vejen løser sammenblandingsproblemerne – tillige med de seneste præciseringer vedrørende anpartssæreje, jf. ovenfor nævnte afgørelse fra Højesteret af 3. november 2016 samt Højesterets afgørelse af 18. august 2015, og med en sekundær løsning via reguleringskrav.

§ 25

Ingen bemærkninger

Afsnit 3 Formuedeling ved separation og skilsmisse

Kapitel 9: Formuedelingen

§ 26 Gennemførelse af formuedelingen

Bestemmelsen burde anføre det udgangspunkt, som fremgår af § 5, stk. 1, om lighedeling, og herefter anføre de særlige rettigheder/aktiver, der er undtaget fra udgangspunktet om lighedeling.

I øvrigt ingen bemærkninger.

§ 27 Ophørsdagen

Ingen bemærkninger.

§ 28 (tidspunktet for værdiansættelsen)

Ingen bemærkninger.

§ 29 og § 30 (gæld)

Det findes mest hensigtsmæssigt at anvende udtrykket passiver i stedet for udtrykket gæld. Det er uklart, om udtrykket gæld omfatter uforfaldne passivposter, mellemregninger mv.

Uanset at der efter gældende ret er mulighed for at fradrage negativ særeje i formuefællesskab før deling, findes dette uhensigtsmæssigt. Det sidste komma i § 29, stk. 2, bør derfor slettes.

§ 29, stk. 2, synes som anført ovenfor (ud fra et hensyn til kreditor) at begrænse den praktiske betydning af, at det nu gøres muligt at aftale særeje på gæld. Der henvises i det hele til vores bemærkninger i høringssvaret af 10. marts 2015, s. 9 og 10.

Det er Danske Familieadvokaters og Danske Arveretsadvokaters opfattelse, at hensynet til de usikrede kreditorer med § 30 tillægges unødigt stor vægt på bekostning af ægtefællernes aftalefrihed, hvorfor denne bestemmelse foreslås ophævet.

Danske Insolvensadvokater noterer, at lovforslaget gør det muligt for ægtefæller at aftale, at allerede stiftet gæld ikke skal være omfattet af en lighedeling i tilfælde af bodeling. Det er afgørende for Danske Insolvensadvokater, at denne mulighed begrænses til ægteskaber, hvor begge ægtefæller er solvente, og hvor der således ikke er noget hensyn at tage til deres respektive kreditorer.

Som konsekvens heraf er det ligeledes afgørende for Danske Insolvensadvokater, at denne aftalefrihed afgrænses i forhold til ægteskaber, hvor den ene eller begge ægtefæller er insolvente, så reglen ikke kan misbruges til at flytte ubehæftede midler fra den insolvente ægtefælle til den anden i en bodelingssituation. Dette er også i tråd med den foreslåede udvidelse af reglerne i konkurslovens § 64, der i overensstemmelse med forslagets forudsætninger ønsker at beskytte kreditorerne mod den såkaldte ægtefællefinte, jf. også kapitel 1 i de almindelige bemærkninger til forslaget.

Danske Insolvensadvokater er således enig i principperne i lovforslagets § 30, der indeholder denne ønskede begrænsning af aftalefriheden, hvis bestemmelsens ordlyd sammenholdes med bemærkninger til lovforslaget. Vi ser dog gerne, at det indskrives direkte i lovteksten, at aftaler indgået af en insolvent ægtefælle er uden retsvirkninger for kreditorerne, ligesom vi gerne ser det indskrevet, at det er ægtefællerne, der skal godtgøre, at de på aftaletidspunktet beholdt tilstrækkeligt med aktiver til at kunne fyldestgøre deres kreditorer.

§ 31 (personlige genstande)

Ingen bemærkninger.

§ 32 (aftaler om formuedelingen)

Bestemmelsen er sprogligt svær. Det foreslås i stedet, at ægtefæller i forbindelse med separation eller skilsmisse kan aftale lige- eller skævdeling af deres formuer.

Man bør medtage udvalgets § 39, hvorefter en aftale efter § 32 kan tilsidesættes helt eller delvist, hvis den skønnes urimelig. Ved afgørelsen tages hensyn til aftalens indhold, ægtefællernes økonomiske forhold, baggrunden for aftalen og omstændighederne ved aftalens indgåelse samt senere indtrufne omstændigheder.

§ 33 (fravigelse af lighedelingen ved kortvarigt ægteskab)

Ingen bemærkninger.

Der mangler et "af" i bestemmelsens første sætning.

Kapitel 10: Aktiver der ikke indgår i formuedelingen

§ 34 og 35

Ingen bemærkninger.

§ 36 (personlige erstatninger mv.)

Det foreslås, at det ikke alene er værdien af personlige erstatninger, men også værdistigninger, der ikke indgår. En personlig erstatning er så personlig, at det findes uhensigtsmæssigt, at værdien ikke kan medregnes, når værdistigning på tredjemandsbestemt arv kan.

§ 37 (uoverdragelige og personlige rettigheder)

Ingen bemærkninger.

Kapitel 11: Regulerings- og misbrugskrav

§ 38 (reguleringskrav ved overførsel af midler til særeje mv.)

Der er ingen bemærkninger udover, at de er relevant at sondre mellem reguleringskrav og misbrugskrav modsat den gældende bestemmelse i § 23.

§ 39 (reguleringskrav ved overførsel af midler til delingsformue)

Ingen bemærkninger.

§ 40 (misbrugskrav)

Det bør henset til drøftelser vedrørende konvertering præciseres, om § 40 er en skifteregel, så denne bestemmelse finder anvendelse på misbrug foretaget op til en separation/skilsmissе, eller om den også finder anvendelse ved et skifte på forhold foretaget under ægteskabet, f.eks. hvor man 10 år før har konverteret en ratepension til en livrente uden skilsmissе for øje.

Kapitel 12: Kompensationskrav i særlige situationer

§ 41 (en ægtefælle har medvirket til at bevare eller forøge den anden ægtefælles formue)

Det kan frygtes, at det kan være processuelt udfordrende for den svageste part, at § 41 og 42 er splittet op i to bestemmelser.

42 (en ægtefælle er stillet urimeligt økonomisk)

Jf. ovenfor under § 41.

§ 43 (tidsfrister for sagsanlæg)

Bestemmelsen bør tillige omfatte §§ 38, 39 og 40, ikke kun § 41 og 42.

Det er uklart, hvad der gælder, hvis der ikke laves en boopgørelse (enten fordi ægtefællerne har lavet en aftale om deling, eller fordi der alene er særeje i ægteskabet).

Kapitel 13: Pensionskompensation

§ 44 (fællesskabskompensation)

Ingen bemærkninger.

§ 45 (rimelighedskompensation)

Ingen bemærkninger.

§ 46 og 47 (kompensationsbetaling)

Ingen bemærkninger.

§§ 48-50 (udtagelse af aktiver)

§ 48

Ingen bemærkninger.

§ 49

Ingen bemærkninger.

§ 50

En væsentlig praktisk udfordring, der knytter sig til de nugældende pensionsregler i §§ 16 b-16 h, er § 16 g om pligtmæssig udtagelse. Også her vil det efter vores opfattelse med en mindre ændring være muligt at tilrette reglerne med begrænsede ændringer.

Udfordringen i relation til den gældende bestemmelse i § 16 g ligger i, at der er en pligtmæssig udtagelse, uanset at der er aftalt deling af værdien. Der er således i udgangspunktet, medmindre parterne er enige om andet i forbindelse med separationen/skilsmissen, og selskaberne åbner op for en pensionsdeling, tale om en kontantudredning. Parterne kan ikke med de nugældende regler i en ægtepagt antages at kunne sætte reglerne om udtagelsespligt i § 16 g, stk. 1, jf. § 16 f, stk. 2-7, ud af kraft og erstatte reglerne med en ret for begge ægtefæller til at kræve opsat deling.

I praksis opleves således et stigende antal sager, hvor dette udgør et væsentligt problem for parterne. Et problem som parterne tillige ofte først bliver opmærksomme på i forbindelse med ægtefælleskiftet. Det ville være hensigtsmæssigt, om der blev indført hjemmel til at indgå sådanne aftaler i forbindelse med oprettelse af ægtepagt om deling i henhold til § 16 h stk. 2, jf. ovenfor.

Afsnit 4 Deling ved død

Kapitel 15: Formuedeling ved en ægtefælles død

§ 51 (gennemførelse af formuedelingen)

I bestemmelsen i § 51, stk. 1, nr. 1, bør det præciseres, hvilket særeje der menes med det i nr. 1 anførte.

Bestemmelsen burde anføre udgangspunkt først og derefter undtagelserne, frem for at udgangspunktet var anført i særskilt kapitel.

Bestemmelsen er ikke sammentænkt med arvelovens § 23. Det skal f.eks. præciseres, at det § 51, stk. 1, nr. 2, relaterer sig til førstafdødes uoverdragelige og personlige rettigheder og ikke længstlevendes. Tilsvarende gælder § 51, stk. 1, nr. 3. Der bør også ske en sammenskrivning af § 51, stk. 1, nr. 3, og § 51, stk. 4.

§ 52 (pensioner)

§ 52 svarer til § 16 a. Det vil være hensigtsmæssigt, at kravet om begunstigelse af en i pensionsbeskatningsloven § 5, stk. 2, nævnt person fjernes ved vurderingen af, om der er tale om en lignende rettighed.

§ 53 (regulerings-, misbrugs- og kompensationskrav)

Det er som anført under § 41 opfattelsen, at det vil give en række uhensigtsmæssige bevissager, særligt i relation til død.

§ 54 (regulerings- og misbrugskrav når længstlevende overtager boet til uskiftet bo)
Ingen bemærkninger.

§ 55 (regulerings- og misbrugskrav ved skifte af uskiftet bo)

§ 55, stk. 1, indebærer, at hvis dødsboet (arvingerne) ikke kunne få dækket et krav efter § 54, nr. 2, fordi der på daværende tidspunkt ikke var midler nok i det uskiftede bo, så kan arvingerne få resten dækket ved senere skifte af resten af det uskiftede bo. Reglen synes at kunne give udfordringer i relation til partielle skifter, hvor en enkelt arving skiftes helt ud.

I § 55, stk. 2, bør der tilføjes en henvisning til § 37 (uoverdragelige og personlige rettigheder).

Afsnit 5 Ægtefællebidrag og statsforvaltningens sagsbehandling

Kapitel 16: Ægtefællebidrag

§ 56 (forsømmelse af forsørgelsespligt)

Bestemmelsen i § 56, stk. 2, er i strid med § 4, stk. 3. Det synes uforklarligt, at ægtefællebidraget bortfalder, fordi der består et samliv, henholdsvis at samlivet genoptages, idet forsørgelsespligten fortsat består.

§ 57 (bidragets størrelse)

Ingen bemærkninger.

§ 58 (ændring af bidrag)

Ingen bemærkninger.

Kapitel 17: Statsforvaltningens sagsbehandling og klage mv.

§ 59 og § 60 (sagsbehandling)

§ 59

Ingen bemærkninger.

§ 60

I stk. 1, 1. pkt. bør "kan" ændres til "skal".

§ 61 (klage mv.)

Ingen bemærkninger.

Afsnit 6 Internationale forhold

Kapitel 18: Forholdet til fremmed ret

Mere generelt bemærkes det, at det er relevant, at reglerne ligger op ad udkast til forordningen om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelses af retsafgørelser i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller.

§ 62

Ingen bemærkninger.

§ 63

Ingen bemærkninger.

§ 64

Særligt med hensyn til § 64 bemærkes, at det findes uhensigtsmæssigt at anvende bopælsbegrebet i henhold til retsplejelovens § 235 frem for begrebet "sædvanligt opholdssted", der ses at have vundet stor udbredelse i den internationale privatret og anvendes i en lang række forordninger.

Det anføres i bemærkningerne til lovforslaget, at bopælsbegrebet i retsplejelovens § 235, stk. 1 og stk. 2, i det store hele svarer til begrebet "sædvanligt opholdssted". Dette er efter foreningernes opfattelse ikke korrekt. Der er efter foreningernes opfattelse ingen tvivl om, at "sædvanligt opholdssted" rummer et stærkere tilknytningskrav end bopælsbegrebet/hjemtingsbegrebet i retsplejelovens § 235. En persons bopæl efter retsplejelovens § 235 fastlægges primært på baggrund af objektive kriterier. En persons sædvanlige opholdssted fastlægges på baggrund af både subjektive og objektive kriterier, derved at der ved fastlæggelsen skal foretages en samlet vurdering af personens livsomstændighederne såvel i årene forud for samt på det relevante tidspunkt med hensyntagen til alle relevante, faktiske forhold, herunder især varigheden af opholdet og baggrunden for personens tilstedeværelse det pågældende sted. Det således fastlagte "sædvanlige opholdssted" bør herefter vise en nær og stabil tilknytning til den pågældende stat, jf. præambel 23 til forordning 650/2012. En person kan alene have et "sædvanligt opholdssted", men kan derimod have flere hjemting.

Særligt vedrørende bestemmelsen i § 64, stk. 5 bemærkes endvidere, at der lægges op til, at når begge ægtefæller har boet her i landet de seneste fem år, finder denne lov anvendelse på deres økonomiske forhold. Der henvises herved til foreningernes høringssvaret af 10. marts 2015, side 13, herunder med hensyn til vigtigheden af forudsigelighed og at undgå tilfældigheder.

Der er tale om en særlig dansk regel, der ikke er nævnt i forordningen. Dette giver i sig selv anledning til betænkeligheder, herunder tvivl i forhold til, hvorfra de 5 års regnes. Vedrørende overgangsbestemmelsen knyttet til 5 års reglen se under § 80.

§ 65

Ægtefællernes mulighed for at aftale, hvilken stats lov der skal finde anvendelse på deres formueforhold, har hidtil manglet. Det er positivt og relevant, at ægtefællerne får mulighed for selv at bestemme formueordning, jf. herved også vores bemærkninger i høringssvaret af 10. marts 2015.

§ 66

Med hensyn til § 66, stk. 2, henvises til bemærkninger til § 19 i relation til ægtepagt.

§§ 67-70

Ingen bemærkninger.

§ 71 (Internationale overenskomster)

Ingen bemærkninger.

Afsnit 7 Ikrafttræden, overgangsregler og territorial anvendelse

Kapitel 19: Ikrafttræden mv.

§ 72

Bestemmelsen fastsætter lovens ikrafttræden til den 1. januar 2018 og indebærer, at loven finder anvendelse på ægteskaber, der er indgået før og efter lovens ikrafttræden, på dispositioner, der er foretaget før og efter ikrafttrædelsen, og på sager om ægtefællers økonomiske forhold, navnlig sager om formuedeling, der verserer ved ikrafttrædelsen. Det er foreningerne enige i.

Ingen bemærkninger.

Kapitel 20: Overgangsregler

De foreslåede bestemmelser i kapitel 20 indeholder regler, der begrænser lovens anvendelse på verserende sager og på dispositioner, der er foretaget før ikrafttrædelsen.

§ 73 Dispositioner over familiens helårsbolig

Skifteretten bør være kompetent i sager også fra den 1. januar 2018.

§ 74 (dispositioner over fast ejendom og løsøre)

Bestemmelsen foreslås slettet, idet det bør være de nye regler, der finder anvendelse.

§ 75 Gaver til tredjemand

Det foreslås, at bestemmelsen slettes, så den foreslåede bestemmelse også finder anvendelse i de tilfælde, hvor en gave er givet inden lovens ikrafttræden. Der ses ikke at være et særligt beskyttelseshensyn til tredjemand, og man kan også udelukke muligheden for eventuel spekulation op til lovens ikrafttræden.

§ 76 (Formuedeling ved separation)

Det anførte slettes. Dette er uhensigtsmæssigt for arv og gaver, der gives før lovens ikrafttræden, når parterne skilles efter lovens ikrafttræden, idet parterne har indrettet sig på den tidligere lovgivning om væsentlighedskrav.

§ 77 (Regulerings- og misbrugskrav)

Ingen bemærkninger.

§ 78 (Formuedeling ved en ægtefælles død)

Se ovenfor under § 76.

§ 79 (ægtefællebidrag)

Ingen bemærkninger.

§ 80 (lovvalg)

Det bør overvejes, om det er hensigtsmæssigt, at 5-års reglen i § 65, stk. 5, ikke finder anvendelse med tilbagevirkende kraft, således reglen først finder anvendelse tidligst pr. den 1. januar 2023.

§ 81(udenlandsk ægtepagt)

Ingen bemærkninger.

§ 82 (retshandler til fyldestgørelse af den daglige husholdning mv.)

Ingen bemærkninger.

§ 83 (gaver mellem ægtefæller givet uden ægtepagt)

Bestemmelsen anses for relevant for det tilfælde, at ønsket om at fjerne gaveægtepakter fastholdes, se nærmere under § 2.

§ 84 (tilbagesøgningskrav ved gaver mellem ægtefæller)

Stemmer overens med Konkursrådets forslag til ændring af konkurslovens § 64, jf. nedenfor.

§ 85 (bosondring)

Ingen bemærkninger.

Kapitel 21: Territorial anvendelse

§ 86

Ingen bemærkninger.

3. Bemærkninger til følgelovforslaget

Retsvirkningslovsudvalgets forslag til en ny bestemmelse om tilbagebetalingskrav ved gaver mellem ægtefæller har været forelagt Konkursrådet.

Det foreslås, at reglerne om omstødelse af gaver samles i konkursloven, og at der ved siden af disse regler ikke er behov for omstødsregler i den familieretlige lovgivning.

Der henvises til bemærkningerne ovenfor under pkt. 2 vedrørende forholdet til konkurslovens § 64.

Med venlig hilsen

Paul Møllerup
adm. direktør
Danske Advokater

Anne Broksø
formand
Danske Familieadvokater

Birgit Jordan
formand
Danske Arveretsadvokater

Ministeriet for Børn,
Ligestilling, Integration
og Sociale Forhold.
Holmens Kanal 22
1060 København K
www.sm.dk
lth@sm.dk
familieret@sm.dk

10. marts 2015

Vesterbrogade 12
1120 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

DBK.nr. D 2015 004172

Vedr.: Høring over Retsvirkningslovsudvalgets betænkning "Ægtefællers Økonomiske Forhold" (nr. 1552/2015)

1. Indledning og overordnede bemærkninger

Med afleveringen af Betænkning nr. 1552/2015 om "Ægtefællers Økonomiske Forhold" (herefter alene betegnet betænkningen) har Retsvirkningslovsudvalget, som blev nedsat i oktober 2009, afsluttet sit arbejde med forslag til modernisering af reglerne om formueforholdet mellem ægtefæller.

Betænkningen indeholder forslag til en ny lov om ægtefællers formueforhold med titlen "Lov om ægtefællers økonomiske forhold". Udvalget har ikke udarbejdet udkast til ændringer i anden lovgivning, men det er i hovedtræk beskrevet, hvilke andre love end lov om ægteskabets retsvirkninger, der vil skulle ændres, hvis udvalgets forslag gennemføres. Det drejer sig navnlig om ændringer i ægtefælleskifteloven, arveloven og ægteskabsloven.

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold har den 28. januar 2015 (sagsnr. 2015-416) sendt betænkningen i høring med anmodning om bemærkninger.

Ministeren har i en pressemeddelelse af 28. januar 2015 udtalt bl.a., at det er vigtigt at få et bredt politisk forlig om reglerne, så de nye regler fremtidssikres, og så ægtepar kan regne med dem.

Det fremgår af høringsbrevet, at et lovforslag baseret på betænkningen vil blive sendt i sædvanlig høring inden fremsættelse for Folketinget.

Danske Advokater har inddraget relevante specialforeninger, herunder Danske Familieadvokater og Danske Arveretsadvokater i behandlingen af betænkningen. Begge foreningers bestyrelser fungerer som fagudvalg for Danske Advokater bl.a. i forbindelse med afgivelse af høringssvar mv. inden for den familie- og arveretlige lovgivning. Endvidere er specialforeningen Danske Insolvensadvokater inddraget i relation til de særlige forhold i regelsættet, som angår forholdet mellem ægtefællerne og deres kreditorer.

Indledningsvis bemærkes med hensyn til selve lovgivningsprocessen, at det efter foreningernes opfattelse er problematisk i forhold til hensynet til at sikre den fornødne lov kvalitet, at betænkningen med tilhørende lovudkast er sendt i høring med (betænkningens karakter og omfang taget i betragtning) så kort en høringsfrist.

Lovregler om ægtefællers formueforhold berører et stort antal af almene danskere personlige og private forhold, og det er derfor ved udformningen af nye regler på området meget vigtigt, at reglerne afspejler befolkningens opfattelse af, hvad der er eller bør være gældende ret, og at reglerne er klare, gennemsigtige og fremtidssikrede. Der er tillige hensyn af retssikkerhedsmæssig og praktisk karakter.

I Danmark har man nu i næsten 100 år haft en lovmæssig regulering af formueordningen for ægtefæller, som af befolkningen overvejende gennem årtierne er oplevet som stemmende overens med typeønskerne for, hvordan ægtefællers respektive aktiver og passiver skal håndteres under ægteskabet, men også senere når ægteskabet ophører; hvad enten dette måtte være som følge af separation og skilsmisse eller som følge af den ene eller begge ægtefællers død.

Der er siden lovens ikrafttræden sket ændringer og tilpasninger primært via retspraksis og ved gennemførelse af særejereformen i 1990 samt revisionen om ægtefællers pensioner i 2006, men samfundsudviklingen og retsopfattelsen kalder selvsagt på, at regelsættet om ægtefællers formueordninger igennem aktuel lovgivning optimeres i forhold til nutidens og fremtidens samfunds- og familieforhold.

Som praktikere og rådgivere på området har vi derfor hilst det særdeles velkomment, at der fra politisk hold er taget initiativ til, at dette regelsæt – på samme måde som med reglerne om arv – er blevet underlagt et gennemgribende udvalgsarbejde med henblik på at modernisere regelsættet.

I vores daglige juridiske rådgivning af ægtepar, om det er som følge af et kommende, værende eller ophørende ægteskab, mødes vi med de mange forskellige hensyn og vægtninger, som rører sig i befolkningen. Vi præsenteres således for de almindelige opfattelser af, hvad der af borgerne anses for rimelige og fornuftige formueordninger i et ægteskab. Opfattelserne er ikke entydige, men forskellige alt efter, hvilke aktiver og passiver der er tale om, og hvilken delingssituation der skal løses. Man kan overordnet sige, at der i befolkningen på nogle punkter er en overvejende fælles og homogen retsopfattelse, som slår bredt igennem, mens der på andre punkter er helt forskellige prioriteringer, alt efter hvor man er i livet, ikke mindst alders- og erhvervmæssigt, hvilket igen afspejles i den enkeltes familiepolitiske holdning.

I en ny lov om ægtefællers økonomiske forhold vil det derfor ikke være lovteknisk muligt at skabe et regelsæt, som via avanceret juridisk teknik forsøger at skabe den rigtige løsning i enhver tænkelig situation, da det ganske enkelt ikke lader sig gøre inden for så komplekst et retsområde, som samtidig påkalder mange følelser af personlig karakter for de involverede.

Som anført ovenfor er det derfor efter vores opfattelse af afgørende betydning, at loven udformes, så reglerne er klare, gennemskuelige og let forståelige. Vi er opmærksomme på, at retsområdets kompleksitet udfordrer lovgiver, men finder, at det vil være hensigtsmæssigt, at man ved udformningen af et egentligt lovforslag, i det omfang det er muligt, beskriver de enkelte retsområder samlet.

Endvidere skal nye legale formueordninger så vidt muligt ramme befolkningens gennemsnitlige typeforudsætninger, og det bør være muligt for ægtefællerne at forstå grundprincipperne i ægtefælleformueordningerne, og hvilke valg de selv kan træffe, så de gennem aftaler kan tilrettelægge den eller de formueordninger, der individuelt rammer deres konkrete situation bedst muligt.

Det er endvidere væsentligt, at loven fastholder det grundlæggende og cementerede princip i dansk ret om, at der som led i generationsskifter kan træffes valg af formueordning for modtageren, hvilket tillige bidrager til, at det fortsat vil være muligt at sikre vækst i Danmark.

Betænkningen fastholder i udgangspunktet en lighedeling – delingsformue – som legal formueordning og tilfører herudover en række yderligere legale delingsprincipper, som fraviger dette delingsprincip, der skal gælde ved siden af de nugældende kendte særejeformer.

Som det fremgår af betænkningen, grupperer udvalgets medlemmer sig i forskellige opfattelser af, hvorledes loven skal regulere en fravigelse af hovedprincippet om delingsformue.

Når det skal vurderes, hvilke yderligere legale delingsprincipper, der skal gælde udover ovennævnte lighedelingsnorm, er det vores erfaring gennem rådgivningen i disse spørgsmål, at særligt følgende typeforudsætninger er gældende for befolkningens opfattelse af, hvad der skal gælde om formuens deling mellem ægtefæller, og som mange fejlagtigt antager allerede gælder i dag:

- Yngre personer, som gifter sig, ønsker som formueordning, at aktiver, herunder værdistigninger af samme, som indbringes i ægteskabet, skal holdes uden for en lighedeling – dvs. være særeje for ægtefællen, mens det, som erhverves sammen i ægteskabet, skal deles
- Par, som gifter sig senere i livet, og som tidligere har været gift og nu enten er fraskilt eller efterlevende ægtefælle, ønsker et særeje for hele sin formue i det nye ægteskab
- Aktiver, som en ægtefælle modtager som arv eller gave under ægteskabet, herunder værdistigninger, skal holdes uden for en lighedeling – altså være særeje
- En gavegiver eller arvelader skal kunne fastlægge de modtagne aktivers formueart for modtageren, herunder værdistigninger (tredjemandsbestemt særeje)
- At formuearten for en gæld skal have samme formueart som aktivet, hvis der er tale om en sikret gæld
- Og hvis det er usikret gæld, eller der sker sammenblanding, så sikre videst muligt, at gæld og aktiv følger samme formueart eller i hvert fald, at de følges proportionelt.

Med afsæt i ovennævnte har vi ved vores gennemgang af betænkningen med tilhørende forslag forsøgt at beskrive de fordele og ulemper såvel af juridisk som praktisk karakter, som vi ser dem, og med afsæt heri givet vores anbefalinger inden for de enkelte kapitler i betænkningens lovudkast, jf. nedenfor i afsnit 2.

Som det fremgår af betænkningen, har udvalget overvejet alle de spørgsmål, der i dag er reguleret i loven om ægteskabets retsvirkninger. Det gælder dog ikke spørgsmålet om pensioners behandling ved skifte, som ikke er omfattet af kommissoriet.

Danske Advokater, Danske Familieadvokater og Danske Arveretsadvokater bemærker, at Danske Advokater og Danske Familieadvokater i januar og april 2011 rettede henvendelse til Justitsministeriet med anmodning om, at der blev udarbejdet et tillægskommissorium for Retsvirkningslovsudvalget, så reglerne om pensioners behandling ved skifte tillige kunne blive inddraget i udvalgets overvejelser. Overvejelserne burde efter organisationernes opfattelse således tillige omfatte spørgsmålet om ægtefællers mulighed for ved ægtepagt at aftale, at privattegnede livrenter kan deles i forbindelse med skifte i anledning af separation og skilsmisse. I den forbindelse blev det foreslået, at Retsvirkningslovsudvalget foretog undersøgelse af de pensionsretlige og skatteretlige problemstillinger ved deling af privattegnede livrenter, ligesom udvalget burde overveje de aktuariemæssige problemstillinger, der måtte være forbundet med en sådan deling. Advokatsamfundet støttede i februar 2011 forslaget om at udvide udvalgets kommissorium som anført.

Justitsministeriet meddelte i juni 2011, at det på daværende tidspunkt efter ministeriets opfattelse ikke var hverken hensigtsmæssigt eller nødvendigt at genåbne overvejelserne vedrørende retsvirkningslovens regler om deling af pensionsrettigheder, og Justitsministeriet fandt ikke, at kommissoriet burde udvides som foreslået. I den forbindelse henviste Justitsministeriet til, at reglerne om deling af ægtefællers pensionsrettigheder blev ændret få år tidligere efter et grundigt udvalgsarbejde, og at privattegnede livrenter ikke kunne behandles isoleret i forhold til øvrige pensionsrettigheder.

Det er imidlertid fortsat vores opfattelse, at der er behov for at inddrage spørgsmålet om pensioner i forbindelse med det aktuelle, lovforberedende arbejde med hensyn til nye regler om ægtefællers økonomiske forhold, og at det videre lovforberedende arbejde bør afvente indgående overvejelser og drøftelser knyttet til spørgsmålet om pensioner. Vi mener således ikke, at det med de nuværende regler – heller ikke i kombination med en ny isoleret lov om selve formuerne – vil blive muligt for ægtefæller at aftale det, man gerne vil med hensyn til deling af pensioner.

Det er vores erfaring, at den almene dansker fejlagtigt har den opfattelse, at pensioner enten ikke deles, eller at man ved ægtepagt kan aftale, at en hvilken som helst pension kan deles, hvilket ikke er korrekt. Realiteten er derfor, at rigtigt mange danskeres forudsætninger om deling af deres pensionsformuer ikke er i overensstemmelse med gældende ret.

Som anført ovenfor er dette retsområde ganske komplekst, og med den nuværende manglende lovmæssige korrespondance mellem reglerne for ægtefælleformueordninger og de betydelige pensionsformuer er det for borgerne ganske vanskeligt at manøvrere inden for området.

Uanset der som anbefalet ovenfor lovgivningsmæssigt skabes kongruens og parallelitet mellem regelsættene, vil der med en ny lov om ægtefællers formueforhold med nye legale regler om indbragte formuer, aktiver modtaget fra tredjemand mv. fortsat – om ikke mere end før – være et udtalt behov for, at der skabes mere klarhed og gennemsigtighed for borgerne om deres muligheder i relation til valg af formueordninger i ægteskabet.

En ny lov om ægtefællers formueordning bør som sit overordnede formål have, at reglerne afstemmes med nutidens samfundsmæssige forhold, herunder ikke mindst de mange familieophør og derefter nye familiedannelser, som er nutidens familiebillede for rigtigt mange i dag.

I vores rådgivning anvender vi i vidt omfang de muligheder, som de nugældende regler, kombineret med reglerne i den nye arvelov, som trådte i kraft i 2008, rummer for at kunne aftale en individuel løsning, som opfylder netop de konkrete ønsker og behov, som det pågældende ægtepar har for at tilrettelægge deres formueordning både indbyrdes og i relation til deres livsarvinger. En ny lov bør derfor ikke indeholde nye regler, som begrænser den allerede gældende aftalefrihed, men omvendt fortsat sikre en vis beskyttelse i de situationer, hvor der er en svagere ægtefælle at tage hensyn til.

Som tidligere nævnt er det ikke muligt at udforme legale regler, som implementerer alle typeforudsætninger, da de er vidt forskellige afhængigt af alder, økonomi og den enkeltes ideologiske holdning til hvilken grad af retsvirkninger, det bør have at gifte sig.

Realiteten er, at alle som en del af processen, før de indgår ægteskab, bør forholde sig til, hvilken formueordning der passer for dem, og hvordan deres pensioner og forsikringer skal deles i tilfælde af eventuel separation og skilsmisse. Dette er efter vores opfattelse et væsentligt forhold, som skal håndteres som en del af en ny lovgivning for at opnå, at der skabes de rigtige rammer for nutidens familier.

Der er ganske enkelt ikke det fornødne kendskab i befolkningen til reglerne om ægtefællers formuehold, herunder pensionsreglerne, hvorfor der er et udtalt behov for at få løst denne

oplysningsopgave. Der bør derfor i forbindelse med det videre lovforberedende arbejde tillige fokuseres på, hvordan oplysning og rådgivning bedst kan ske. Dette gælder ikke blot for fremtiden, men også for de ægtepar, som er omfattet af de nugældende regler, og hvis formueordninger måtte blive ændret, som en konsekvens af en ny lov.

Danske Advokater har været repræsenteret i udvalgsarbejdet.

Nedenfor under pkt. 2 er der redegjort for Danske Advokaters, Danske Familieadvokaters og Danske Arveretsadvokaters bemærkninger til visse dele af de enkelte kapitler i lovudkastet og forslag i betænkningen.

2. Bemærkninger til de enkelte kapitler.

Kapitel 1. Almindelige bestemmelser (§§ 1-7)

Der er ingen bemærkninger.

Kapitel 2. Begrænsninger i en ægtefælles råden over sin formue (§§ 8-12)

Der er ingen bemærkninger.

Kapitel 3. Ægtepagt om delingen (§§ 13-20)

Lovudkastets kapitel 3 indeholder forslag til en udtømmende opregning af, hvilke aftaler ægtefællerne kan indgå om delingen af deres formuer ved en eventuel kommende skilsmisse eller separation eller ved en ægtefælles død.

Særligt med hensyn til den foreslåede bestemmelse i § 14 kan et mindretal (Jørgen U. Grønberg og Kirsten Reimers- Lund) tiltræde flertallets forslag om, at der i et ægteskab med blandede formueordninger etableres brøkdelsæreje, hvis et aktiv erhverves kontant dels for særejemidler, dels for midler der ikke er særeje. Mindretallet kan derimod ikke tiltræde flertallets forslag i § 14, stk. 2, 3. pkt., om, at et aktiv bliver særeje, hvis der er indskudt særejemidler, men det har været nødvendigt at optage lån eller overtage gæld for at gøre erhvervelsen mulig, hvilket er en hyppigt forekommende situation.

Dette mindretal foreslår derfor, at der også opstår brøkdelsæreje i dette tilfælde. Danske Advokater, Danske Familieadvokater og Danske Arveretsadvokater støtter princippet om, at et aktiv ikke bliver særeje, blot fordi en (mindre) del af aktivet er erhvervet for særejemidler.

Dette er særligt klart i tilfælde, hvor den kontante del af betalingen for aktivet er lav. Den part, der råder over likvide særejemidler, kan ved anvendelsen af disse midler erhverve en række aktiver ved delvis låneoptagelse, som alle bliver særeje. Efter et langvarigt ægteskab kan det måske være vanskeligt at afklare, med hvilke midler gælden er tilbagebetalt, hvilket vil kunne stille den anden ægtefælle uhensigtsmæssigt.

Der er ikke efter gældende ret adgang til at indgå forhåndsaf tale om, i hvilket omfang gæld skal kunne fratrækkes i den formue, der skal deles. Det foreslås som noget nyt, at ægtefællerne skal kunne indgå en sådan aftale ved ægtepagt.

Organisationerne finder det positivt, at flertallet vil give mulighed for at indgå ægtepagt om gæld, så det kan aftales, at f.eks. gæld, der er opstået før ægteskabet, ikke skal indgå i delingen mellem ægtefællerne.

Kapitel 4. Formkrav til ægtepagter (§§ 21-25)

Lovudkastets kapitel 4 indeholder forslag til regler om formkrav til ægtepagter.

Udvalget foreslår, at det nugældende krav om tinglysning af ægtepagter som betingelse for gyldighed såvel mellem parterne som i forhold til tredjemand ophæves, og at der i stedet oprettes et ægtepagtsregister. Udvalget foreslår, at ægtepagter skal oprettes for notaren med automatisk registrering i ægtepagtsregistret, eller at ægtepagten oprettes som en vidneægtepagt, der skal registreres i ægtepagtsregistret. Det foreslås også, at den nuværende offentlige adgang til ægtepagtsregistret begrænses til ægtefællerne og andre, der kan dokumentere en retlig interesse.

Danske Advokater, Danske Familieadvokater og Danske Arveretsadvokater har ikke bemærkninger til de foreslåede regler. Der henvises dog til det, der er anført nedenfor vedrørende lovudkastets kapitel 6.

Organisationerne bemærker i den forbindelse, at man i høringsvar af 26. november 2014 vedrørende udkast til forslag til lov om fremtidsfuldmagter netop har peget på, at der også i forhold til oprettelse af fremtidsfuldmagter burde være et formkrav om notaroprettelse. Det forekommer uhensigtsmæssigt, at man ved stort set samtidig lovgivning foreslår et andet system, og der burde efter vores opfattelse være overensstemmelse mellem oprettelsesmåderne.

Kapitel 5. Arv og gave mv. fra tredjemand (§§ 26-29)

Lovudkastet indeholder forslag til nye regler om arv og gave mv., som ægtefællerne måtte modtage fra tredjemand.

Der er i udvalget enighed om, at arv og gave i et vist omfang skal kunne holdes uden for delingen ved separation og skilsmisse, selv om ægtefællerne ikke har oprettet ægtepagt herom. Udvalget er imidlertid uenigt om, hvordan en sådan ordning nærmere bør udformes og foreslår forskellige løsningsmodeller.

Som nævnt ovenfor i pkt. 1 er det i befolkningen en afgørende typeforudsætning, at arv, gave mv., som en ægtefælle modtager fra en tredjemand, ikke skal indgå i en deling.

Vi kan derfor tiltræde udvalgets forslag om, at der indføres legale regler, hvorefter sådanne aktiver ikke er delingsformue, uanset det ikke er klausuleret af tredjemand ved overdragelsen.

Udvalgsflertallet foreslår imidlertid en legal løsning, hvorefter det, som kan holdes uden for delingsformuen ved separation og skilsmisse, alene er selve værdien af det modtagne aktiv i det omfang, det er "i behold" ved delingen. Værdistigninger og afkast af det modtagne skal således efter flertallets vurdering indgå i delingsformuen.

Det er Danske Advokaters, Danske Familieadvokaters og Danske Arveretsadvokaters opfattelse, at flertallets forslag ikke er i overensstemmelse med befolkningens typeønsker.

Formuegoder, som en ægtefælle modtager fra en tredjemand, indgår under ægteskabet som en del af ægtefællernes samlede formuer, som løbende anvendes til opfyldelse af familiens fælles ønsker og behov. Som oftest vil et muligt afkast af formuegodet indgå i familiens underhold og forbrug, medmindre der er tale om særlige aktiver i form af virksomhedsandele, ejendomme mv., hvor der løbende opspares et overskud, ligesom der for aktiver af denne art også typisk over tid sker en værdistigning.

Vores erfaring som rådgivere er, at udvalgsflertallets forslag til en legal løsning, hvorefter værdistigninger og afkast skal indgå i delingsformuen, ikke er overensstemmende med, hvad der i praksis opfattes som rimeligt. Flertallets opfattelse betyder i realiteten, at et aktivs karakter af særeje / ikke-delingsformue over tid udhules, hvilket ikke er svarende til befolkningens typeforudsætninger.

Når vi som rådgivere udarbejder aftaler om formueordninger mellem ægtefæller, eller der gives gaver og oprettes testamenter, er det tværtimod væsentligt for de involverede, at et aktiv bevarer sin karakter af særeje/ikke-delingsformue såvel for værdistigninger som afkast.

Vi kan derfor ikke tilslutte os, at flertallets foreslåede formulering af lovudkastets § 26 gennemføres efter sit indhold. En sådan regel vil efter vores vurdering indebære, at ægtefæller i vidt omfang – om de ellers får den fornødne oplysning og rådgivning om reglerne – vil ønske at oprette en ægtepagt, hvorefter værdistigninger og afkast holdes uden for delingsformuen.

Forslaget anses hverken for praktisk hensigtsmæssigt eller retssikkerhedsmæssigt optimalt.

Vi finder derimod, at den løsning, som er foreslået af mindretallet (Jørgen U. Grønberg, Kirsten Reimers-Lund), er bedst stemmende med befolkningens typeforudsætninger. Efter denne model vil tillige værdistigninger og afkast af det modtagne ikke indgå i delingsformuen.

Efter udvalgsflertallets forslag i udkastets § 27 kan en tredjemand - som det også er muligt efter den nugældende lov - bestemme, at aktiver, som overdrages ved arv, gave mv., skal være særeje for modtageren. Som en afgørende nydannelse foreslår flertallet imidlertid, at tredjemands betingelser for at overdrage aktivet med hensyn til formueordning for modtageren indskrænkes i forhold til den nugældende lovgivning, og det skal således fremover ikke være muligt for tredjemand diskretionært at bestemme, at værdistigninger og afkast af aktiver, som overdrages ved gave eller arv, skal tilhøre modtageren som særeje. Flertallet henviser i betænkningen til, at den af tredjemand ønskede formueordning for modtagerægtefællen blot kan ændres af ægtefællerne selv ved en ægtepagt.

Dette er efter vores vurdering på afgørende måde i strid med den gældende retsopfattelse i befolkningen, og hvis en sådan regel måtte blive vedtaget, må det påregnes, at gavegivere og arveladere i videst muligt omfang gennem klausuler i gavebreve og testamenter vil forsøge at undgå konsekvenserne af den foreslåede bestemmelse i § 27 – eksempelvis ved, at en overdragelse af et aktiv ved gave eller arv betinges af, at modtageren og dennes ægtefælle opretter ægtepagt om, at det modtagne skal være særeje af en nærmere bestemt type, herunder værdistigninger og afkast.

Problemet er imidlertid, at det, således som lovbestemmelsen er formuleret, ikke vil være muligt for en gavegiver eller arvelader at betinge overdragelsen af, at aktivet inklusive værdistigninger og afkast skal være særeje for modtageren, hvis modtageren ikke er gift. Dette er i praksis ofte forekommende, når man tilrettelægger generationsskifter af aktiver, som er slægtsrelaterede, hvad enten det er sommerhuset, slægtsgården eller virksomheden. Mindreårige eller ugifte kan ikke modtage gaven eller arven og samtidig opfylde betingelsen for modtagelsen om at oprette ægtepagt, som forudsat af flertallet, da dette jo forudsætter, at man er myndig og i ægteskab. Det vil i realiteten få den konsekvens, at mange betydningsfulde generationsskifter mv. ikke længere vil ske med de betydelige vækstmæssige begrænsninger dette vil afføde, ligesom arvede midler i vidt omfang vil blive båndlagt unødigt og til gene for modtageren.

Overordnet er det derfor vores opfattelse, at den af flertallet foreslåede ændring af formueordningen for ægtefæller for så vidt angår arv eller gave modtaget fra tredjemand ikke kan anbefales, da den ikke stemmer med befolkningens ønsker til, hvad der skal være gældende ret på dette område.

I det omfang det findes nødvendigt at ændre den bestående retstilstand vedrørende tredjemandsbestemt særeje, kan organisationerne tiltræde en løsning, hvor tredjemand får mulighed for at bestemme, at gave eller arv – inklusiv værdistigninger og afkast – skal være særeje.

I tilknytning til ovenstående kan vi foreslå, at det overvejes, om man med fordel kunne oprette et register, hvor tredjemandsbestemt særeje registreres for modtageren, det være sig ved arv eller gave. Herved optimeres bevisprøvelsen, når der ved et senere skifte skal ske opdeling af ægtefællernes formuer, hvilket vil være både retssikkerhedsmæssigt anbefalelsesværdigt og ressourcebesparende såvel for borgerne som myndighederne.

Kapitel 6. Ægtefællers gaver (§§ 30-32)

Udvalget foreslår kravet om, at gaver mellem ægtefæller som udgangspunkt kræver ægtepagt, ophævet. Udvalget foreslår samtidig en præcisering og udbygning af de eksisterende regler, der skal sikre, at en ægtefælle ikke kan bringe aktiver i kreditorly hos den anden ægtefælle.

Udvalget foreslår en ny regel, der gør det muligt for en ægtefælle at få omstødt en gave, som den anden ægtefælle har givet til tredjemand, når gaven står i misforhold til ægtefællernes økonomiske forhold og ikke er rimeligt begrundet.

Reglerne synes særligt at kunne give den udfordring, at der ikke fremover vil være sikkerhed for ægtefællernes oplysninger om ejerforhold etableret ved gaver, medmindre der er tale om et formueaktiv, hvor der skal registreres ejerforhold på grund af særlige regler, f.eks. fast ejendom. I et konkurstilfælde vil ægtefællerne under de nye regler nemmere kunne hævde, at visse formuegenstande, hvor ejerforholdene ikke skal registreres i et offentligt register, er overført til den anden ægtefælle.

Samtidig vil det være nemmere for ægtefællerne at hævde, at overdragelsen er sket på et tidspunkt, der ligger så langt tilbage, at den givende ægtefælle utvivlsomt fortsat var i besiddelse af tilstrækkelige midler efter overdragelsen, således at den nye § 31 (eller gamle §33) ikke kan anvendes. Det samme synspunkt gør sig gældende i forhold til konkurslovens § 64, hvor ægtefællerne nemmere vil kunne hævde, at fuldbyrdelsen af gaven er sket så langt tilbage i tiden, at skyldneren utvivlsomt ikke var eller blev insolvent ved overførslen.

Udvalget overvejer kort problematikken, men finder at langt størsteparten af de aktiver, som det vil være relevant for i praksis, vil være omfattet af offentlige registre, og at det i et sådant tilfælde vil være en uoverstigelig bevismæssig hindring for ægtefællerne at bevise, at der er sket en overdragelse, hvis den ikke er gennemført i det pågældende register. Synspunktet er formentlig rigtigt for så vidt angår fast ejendom og biler i de fleste tilfælde, men "gaver" i form af f.eks. værdifuldt indbo, kunst, smykker eller andet kræver ingen registrering af ejerforhold og vil således kunne skifte hænder mellem ægtefællerne, som de ønsker det, og efter omstændighederne med "tilbagevirkende kraft". Med den usikkerhed om en gave er givet gyldigt, der følger af fjernelsen af kravet om ægtepagt, kan det ikke udelukkes, at en vis stigning i sager efter konkurslovens § 64, bliver en følge.

Den foreslåede ophævelse af kravet om ægtepagt for gaver givet mellem ægtefæller vil med stor sandsynlighed kunne føre til en forringelse af kreditorernes stilling, eller i hvert fald til et øget ressourceforbrug for konkursboerne i situationer, hvor man tidligere kunne have anvendt retsvirkningslovens § 30.

Kapitel 7. Deling af formuerne ved separation og skilsmisse (§§ 33-45)

Lovudkastets kapitel 7 regulerer sammen med kapitel 8-11 delingen af ægtefællernes formuer ved separation og skilsmisse.

Udvalget har overvejet, om den gældende legale ordning med formuefællesskab fortsat er tidssvarende. Der er i udvalget enighed om, at lighedeling af ægtefællernes formuer er den mest rimelige løsning i længerevarende ægteskaber, uanset hvad hver ægtefælle ejede ved ægteskabets indgåelse. I korterevarende ægteskaber vil en fuldstændig lighedeling ved separation og skilsmisse imidlertid kunne opfattes som urimelig. Der er imidlertid ikke i udvalget enighed om løsningsmodellen for delingen af ægtefællernes formuer.

Lovudkastets § 36 og § 37 indeholder forslag til bestemmelser, som handler om gæld.

Den foreslåede bestemmelse i § 36 regulerer som noget nyt, hvordan fradrag for gæld skal ske. Bestemmelsen angiver, at gæld vedrørende delingsformuen fradrages i denne. Gæld vedrørende særeje og andre aktiver, der ikke indgår i delingen, fradrages i denne.

Dog fremgår det af § 36, stk. 2, at overskydende gæld i f.eks. særeje kan fradrages i delingsformuen. Dette er ikke hensigtsmæssigt, og den sidste sætning bør derfor udgå ("medmindre gælden overstiger den del af ægtefællens formue, der ikke indgår i delingen").

Eksempel: Manden ejer ved ægteskabets indgåelse en bil og en sommerhusejendom (den ene i særeje og den anden i delingsformue), hver med værdi 60.000 kr., gæld 50.000 kr. Herudover ejer manden delingsformue på 100.000. Det ene aktiv falder i værdi, så det er mindre værd end gælden ved opgørelsen mellem ægtefællerne. Det andet aktiv stiger i værdi. Uanset hvilket af aktiverne, der er i særeje eller delingsformue, vil tabet gå ud over hustruen. Gevinsten vil derimod tilfalde manden ubeskåret, hvis det er særejeaktivet, der stiger i værdi.

Det er u hensigtsmæssigt, at hustruen bliver "taber" i begge situationer, mens manden har chance for at beholde gevinsten alene, hvis det er særejeaktivet der stiger i værdi.

I følge den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 50, stk. 2, og eksempel 2 og 5 på side 110-111 i betænkningen kan dette løses med reguleringskrav, hvor hustruen har positiv delingsformue. Men hvad nu hvis hustruen ikke har (tilstrækkelig) positiv delingsformue til at kunne få dette reguleringskrav? Er der noget behov for, at en ægtefælle partout skal kunne overføre gælden fra særejet til delingsformuen, hvis særejeaktiverne ikke rækker til? Kan ægtefællen ikke bare som aftalt mellem ægtefællerne få lov til at beholde sin gæld selv?

Den foreslåede bestemmelse i § 36, stk. 3, fastslår, at gæld, der ikke er sikret eller på anden måde kan henføres til en bestemt del af formuen, skal fordeles skønsmæssigt mellem delingsformuen og den øvrige formue. Ordet "skønsmæssigt" vil kunne give anledning til usikkerhed.

Se også § 50, stk. 2, 2. pkt., om, at betaling af gæld efter § 36, stk. 3, ikke medfører reguleringskrav.

Vedrørende mindretallets bemærkninger til § 36, stk. 5, henvises til vores bemærkninger til § 14, stk. 3.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 37 har en ægtefælle uanset § 36 og aftaler efter § 19 ikke pligt til ved delingen at betale så meget til den anden, at den pågældende ikke beholder tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

Organisationerne finder ikke dette hensigtsmæssigt.

Eksempel: Manden har særejegæld (en gammel studiegæld, som han afdrager på) på 200.000 kr. Parterne sparer op til en jordomrejse på en konto i banken. Ved en tilfældighed sparer man op i mandens navn. Da parterne skal skilles, står der 200.000 kr. på kontoen.

I følge § 37 kan manden beholde hele opsparingen ved skilsmissem. Hvis pengene havde været opsparret hos hustruen, ville hver have modtaget 100.000 kr. Meningen var imidlertid netop, at mandens studiegæld skulle være særeje. Samme situation opstår, hvor hustruen ikke ønsker at være involveret i mandens investering i et anpartsprojekt, og man derfor aftaler særeje for denne investering. Hvis investeringen går galt, og det kun er manden, der i øvrigt ejer aktiver, kommer hustruen til at dække en andel af tabet i form af, at hustruen ikke får del i mandens delingsformue, i det omfang han har gæld fra anpartsprojektet. Hvis anpartsprojektet var gået godt, ville manden derimod ubeskåret kunne have beholdt gevinsten, da denne er gjort til særeje.

Eksempel 2 på side 91 i betænkningen viser også, at reglen i § 37 er problematisk. Manden har her en positiv delingsformue på 500.000 kr. Desuden har han optaget lån til at indskyde på en pensionsordning, således at han har 500.000 kr. på pensionen og en gæld på 500.000 kr., der vedrører pensionsordningen. Hustruen har ingen formue. Logisk set skulle hustruen have 250.000 kr., men det får hun ikke på grund af § 37. Gælden kan nemlig trækkes fra, idet pensionsordningen som kreditorbeskyttet ikke indgår i beregningerne, så manden kan fratække gælden på 500.000 kr. i delingsformuen. Den formuende ægtefælle kan dermed ved at optage lån til indskud på en pensionsordning nedsætte eller helt eliminere delingen af delingsformuen.

Det foreslås, at § 37 udgår.

Den foreslåede bestemmelse i § 40 handler om rent personlige genstande og svarer til bestemmelsen i skiftelovens § 59. Det nye er dog, at bestemmelsen i skiftelovens § 59, stk. 2, om børnenes genstande ikke er gentaget. Det betyder, at hvor det før var hovedreglen, at den, der skulle have børnene boende, også fik børnenes ting, vil ikke gælde fremover. I stedet skal disse ligedeles mellem forældrene, hvilket er fornuftigt.

§ 43 i lovudkastet omhandler udtagelse af værdien af erstatninger mv., inden delingen. Bestemmelsen skal erstatte erstatningsansvarslovens § 18, stk. 2, og 3.

Særligt med hensyn til den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 43 om erstatninger mv. bemærkes det, at Danske Advokater, Danske Familieadvokater og Danske Arveretsadvokater tilslutter sig mindretallets (Jørgen U. Grønberg, Kirsten Reimers-Lund og Irene Nørgaard) forslag, som går ud på, at erstatninger gøres til kombinationssæreje, så både erstatningen, det der træder i stedet for, værdistigninger og forrentning holdes uden for deling ved separation og skilsmisse, men indgår i deling ved død. Organisationerne har i den forbindelse lagt vægt på, dels at det er naturligt at beskyttelsen også omhandler værdistigninger, så erstatninger ikke med tiden bliver udhulet, dels at det er en nem og forudsigelig løsningsmodel.

Bestemmelsen i lovudkastets § 45 handler om hovedformueordningen, og betænkningen indeholder tre modeller for deling.

Trinvis ligedeling: Udvalgets flertal foreslår den løsningsmodel, at man først deler fuldt, når ægteskabet har været i 7 hele år – indtil da deler man 1/8 for hvert år, ægteskabet har været. I den beregning tæller samliv ud over to års varighed med.

Indbragte værdier: Et mindretal (Jørgen U. Grønberg og Kirsten Reimers-Lund) peger derimod på en løsningsmodel, der går ud på, at ægtefællerne ved separation eller skilsmisse skal kunne holde værdien af det, de ejede ved ægteskabets indgåelse, uden for delingen.

Skønsmæssig skævdeling: Et andet mindretal (Svend Danielsen) forslår en skønsmæssig adgang til skævdeling, hvor der bl.a. kan lægges vægt på, hvad ægtefællerne ejede ved ægteskabets indgåelse.

Det bemærkes, at flertallets forslag er en løsning, som ikke er set før, og som ikke findes i andre lande. Modellen har den fordel, at det er nemt at beregne, hvad man skal betale til hinanden efter ægteskabets afslutning.

Ulempen er dog, at en enkelt dato kan afgøre, om det er 3 eller 4/8, der skal betales. Det er endvidere vores opfattelse, at denne løsning ikke er at foretrække hos unge, der gifter sig uformuende. De vil typisk gerne dele det, der oppebæres under ægteskabet, og ikke skulle overveje, hvem der står som ejer af et aktiv for at sikre sig halvdelen af de værdier, der opbygges i fællesskab. Ulempen er endvidere, at forslaget nok ikke stemmer overens med befolkningens almindelige opfattelse af, hvad der er rimeligt.

Eksempel: En mand med en virksomhed til 10 mio. kr. gifter sig med en hustru, der intet ejer. Efter tre års ægteskab skal de skilles. Mandens virksomhed er nu 16 mio. kr. værd. Han kan holde 3/8 eller 6 mio. kr. uden for delingen, mens de 10 mio. deles med 5 mio. kr. til hver ægtefælle. Dette er efter vores opfattelse ikke i overensstemmelse med den almindelige opfattelse, i det hustruen ikke har medvirket til at oppebære i hvert fald de første 10 mio. kr. i virksomheden.

Mindretallets forslag om, at man så at sige går med det, man indbragte i fællesskabet, er efter vores opfattelse meget mere i overensstemmelse med danskernes almene retsopfattelse.

Det kan overvejes, om det som foreslået af mindretallet skal være den værdi, man indgår i ægteskabet med, der holdes uden for deling, eller om det skal være de aktiver, man ejer, når man indgår ægteskabet.

Eksempel: En mand ejer en virksomhed til 10 mio. kr. Hustruen ejer intet. Under forholdet køber manden hus og sommerhus; han begynder at drikke og driver virksomheden dårligere og dårligere. Efter 20 år skal de skilles. Virksomheden er nu værdiløs, men husene har tilsammen en værdi af 6 mio. kr. Manden kan udtage hele boet – helt op til, at husenes værdi var ti mio. kr. Det forekommer ikke rimeligt, i det værdien af husene er oparbejdet i fællesskabsperioden.

Hertil kommer, at det bevismæssigt kan være endog ganske vanskeligt at værdiansætte. Man vil skulle kunne fastlægge værdien af f.eks. en virksomhed op til mange år tilbage i tid. Det er forbundet ikke bare med stor usikkerhed, men også med en meget stor uforudsigelighed for parterne.

Flertallets forslag indebærer endvidere, jf. lovudkastets § 60, at bestemmelsen i § 45 alene finder anvendelse ved skifte i anledning af død, hvis længstlevende anmoder herom. Det betyder, at den enke, der har været gift i 3 år, og som selv er uformuende, til skade for førstafdødes livsarvinger kan undlade at påberåbe sig § 45 og dermed få en fuld halvdel af formuen, inden resten fordeles efter arvelovens regler.

Hertil kommer, at efter bestemmelsens ordlyd er hovedreglen, at § 45 ikke anvendes, og at den alene anvendes, hvis længstlevende anmoder herom. Der ses ikke mulighed for, at livsarvinger kan anmode om det.

Eksempel: En mand har 16 mio. kr. Hustruen har intet, og de har hver et barn. De vil skilles efter tre års ægteskab. Hustruen vil modtage 5 mio. kr., og manden vil udtage 3/8 eller 6 mio. kr. forlods, og 5 mio. kr. får han af det der deles, det vil sige 11 mio. kr. Dagen efter dør han, og hans barn arver 11 mio. kr. Dør han i stedet, efter han har søgt om skilsmisse, men inden begæringen er behandlet, er der ingen ophørsdag, jf. 34, stk. 4. Hustruen kan nu undlade at

påberåbe sig § 45, og hun vil derfor få 8 mio. kr. i delingen - og senere 4 mio. kr. i arv, hvorved kun 4 mio. kr. falder i arv til mandens barn.

Efter organisationernes opfattelse bør retsvirkningerne af et ægteskabs ophør være de samme i relation til deling af formuen, uanset om ægteskabets ophør skyldes separation/skilsmisse eller dødsfald. Når organisationerne indtager denne holdning, skyldes det behovet for at afbalancere afdødes ægtefælles rettigheder over for afdødes livsarvingers rettigheder.

Som eksemplet ovenfor viser, vil den længstlevende ægtefælle få en gunstig retsstilling over for afdødes livsarvinger – og især afdødes særlivsarvinger, hvis længstlevende kan tilvælge eller fravælge reglerne i §§ 26 og 45.

Det forhold, at længstlevende ægtefælles retsstilling blev forbedret med arveloven af 2008, taler ikke nødvendigvis for, at længstlevendes retsstilling også bør forbedres i relation til deling af formuen. Tværtimod kan ægtefællens gunstige arveretlige retsstilling tale for at være tilbageholdende med at sikre ægtefællens gunstige vilkår i relation til deling af formuen. Hvis ægtefællen sikres en gunstig retsstilling i begge regelsæt, risikerer man, at resultatet bliver "widow's feast", hvorefter ægtefællen har betydelige fordele over for afdødes (sær)livsarvinger både efter ægtefælleloven og efter arveloven.

Organisationerne er opmærksomme på, at hvis ægtefællen ikke kan fravælge reglerne i §§ 26 og 45, da vil disse regler føre til begrænsninger i mulighederne for at sidde i uskiftet bo. Efter organisationernes opfattelse er denne begrænsning en naturlig konsekvens af de foreslåede regler i §§ 26 og 45. Uskiftet bo forudsætter efter sin natur, at ægtefællerne har delingsformue (fælleseje). I det omfang der indføres regler om, at ægtefæller ikke altid har delingsformue eller har krav på at holde aktiver uden for delingsformuen, må det nødvendigvis føre til en begrænsning i muligheden for at sidde i uskiftet bo.

Kapitel 8. Udtagelse af aktiver (§§ 46-49)

Lovudkastets kapitel 8 omhandler den kvalitative deling, dvs. hvem der skal udtage hvilke aktiver.

Organisationerne finder det uhensigtsmæssigt, at der er mulighed for krydsende udtagelse af særeje. Mindretallet har foreslået, at der indføres mulighed for, at tredjemand kan fravige dette, jf. § 27, stk. 5. Dette kan vi tilslutte os, idet denne mulighed efter vores opfattelse dog bør tilfalde parterne/ægtefællerne selv også. Der kan være mange årsager til, at man ønsker, at et bestemt aktiv skal forblive i en slægt. Dette hensyn må, i hvert fald i de tilfælde, hvor man eksplicit har ønsket det, veje tungere end den anden ægtefælles ønske om at eje et aktiv efter ægteskabets ophør.

Kapitel 9. Regulerings- og misbrugskrav (§§ 50-52)

Lovudkastets §§ 50 og 51 indeholder regler om den regulering, der skal ske for at genoprette balancen mellem formue, der er særeje eller i øvrigt kan holdes uden for delingen efter § 33, stk. 2, og formue, der skal deles, hvis der er sket overførsel af midler fra formue, der skal deles, til formue, der ikke skal deles, eller omvendt.

Bestemmelsen i § 52 indeholder regler om, hvordan den anden ægtefælle skal kompenseres, hvis en ægtefælle har misbrugt sin rådighed over sin formue. Den foreslåede bestemmelse er efter vores opfattelse væsentlig.

Kapitel 10. Kompensation m.v. ved separation og skilsmisse (§§ 53-54)

Der er ingen bemærkninger.

Kapitel 11. Pensionskompensation ved separation og skilsmisse (§§ 55-58)

Lovudkastets kapitel 11 indeholder regler om pensionskompensation ved separation og skilsmisse.

Vedrørende pensioner henvises til det, der er anført ovenfor under pkt. 1.

Kapitel 12. Deling af ægtefællernes formuer ved en ægtefælles død (§§ 59-64)

Lovudkastets kapitel 12 regulerer deling af ægtefællernes formuer ved en ægtefælles død.

Der henvises til Danske Advokaters, Danske Familieadvokaters og Danske Arveretsadvokaters bemærkninger til kapitel 7 ovenfor.

Kapitel 13. Forholdet til fremmed ret (§§ 65-73)

Kapitel 13 regulerer, hvilke regler der finder anvendelse på ægtefællernes formueforhold, når ægtefællerne har tilknytning til andre lande end Danmark.

Med bestemmelsen i lovudkastets § 65 fastslås det, at de følgende regler om forholdet til fremmed ret kun omhandler tilfælde, der ikke er reguleret af Den Nordiske Ægteskabskonvention.

Men er vi uden for de nordiske lande, lægges der op til en ordning, hvor man skifter formueordning. I dag gælder "mandens domicilland ved ægteskabets indgåelse", og det lands ret finder anvendelse hele tiden. Parterne kan selv vælge andet, hvis de er i et land med partsautonomi; men er de ikke det, eller ændrer de ikke selv, så hænger den oprindelige formueordning ved i hele ægteskabet.

Den foreslåede bestemmelse i § 66 lægger op til, at det nu er det land, hvor begge ægtefæller har fælles bopæl, men sådan at man skifter formueordning, efterhånden som man flytter, blot flytningen varer i fem år. Det vil sige, at to i Danmark boende, der efter 30 år i Danmark flytter til Spanien, bliver omfattet af spansk formueordning, hvis de når at bo der i fem år. Eller unge danskere, der bor sammen og bliver gift i Paris, bliver omfattet af franske formueforhold. Hvis de så bor fire år i Dubai, tre år i Spanien og fire år i Singapore, og de så flytter hjem til Danmark, hvor de bor i fire $\frac{3}{4}$ år, inden de bliver skilt, så er de omfattet af franske regler.

Det virker både rodet og uforudsigeligt for parterne, at formueordningen skifter, ligesom det også virker meget tilfældigt, om man lige når at være et sted i nøjagtig fem år, eller om det er lidt under.

Ulempen ved at skifte formueordning er, at parterne derved kan indrette sig i tiltro til én lovgivning, men ende i et andet setup.

Eksempel: Hvis man bliver gift i Danmark og ikke opretter ægtepagt, om at arv skal være særeje, fordi man ved, arv holdes uden for deling i Danmark, og man senere flytter til et land, hvor arv er fælleseje. Dette giver dels et behov for, at man sætter sig fuldt ud ind i det lands regler, man flytter til, hvilket næppe er det almindelige, dels giver det muligvis ikke mulighed

for at "reparere" på "skaden". Det kan være det pågældende lands regler ikke giver mulighed herfor; det kan være, at den anden ægtefælle ikke (længere) vil indgå aftale herom.

Selv om de nugældende regler heller ikke altid giver den bedste løsning, foreslås det, at man fastholder, at samme lands regler gælder under hele ægteskabet (uforanderlighedsprincippet), men med mulighed for at aftale andet (§ 67). Det er den mest hensigtsmæssige måde, ægtefællerne kan indrette sig på.

Den foreslåede bestemmelse i § 67 giver ægtefællerne mulighed for at aftale, hvilken stats lov der skal finde anvendelse på deres formueforhold. Den mulighed har efter vores opfattelse manglet hidtil, og det er derfor positivt, at man får mulighed for selv at bestemme formueordning. Hvis danskere (eller andre) vil beslutte dansk formueordning, kan de gøre det, hvilket tidligere ikke var muligt.

Bestemmelsen i stk. 5 er en opsamlingsbestemmelse, som er hensigtsmæssig, så man under alle omstændigheder kan se på parternes tilknytning.

Det bemærkes, at spørgsmålet om, hvordan de foreslåede regler vil harmonere med formueordningsforordningen, ikke vides, før forordningen er vedtaget.

Kapitel 14. Statsforvaltningens fastsættelse af bidrag (§§ 74-76)

Der er ingen bemærkninger.

Kapitel 15. Sagsbehandling og klage m.v. (§§ 77-79)

Der er ingen bemærkninger.

Kapitel 16. Ikrafttræden og overgangsregler (§§ 80-97)

Lovudkastets kapitel 16 indeholder bestemmelser om ikrafttræden og ikke mindst overgangsregler.

Det foreslås i lovudkastets § 81, at loven som udgangspunkt skal finde anvendelse i alle ægteskaber, hvor der ikke inden lovens ikrafttræden er ansøgt om separation eller skilsmisse eller indtrådt dødsfald. Efter lovudkastets § 82 skal en ny regel i § 45 om lighed kun finde anvendelse i ægteskaber, der indgås efter lovens ikrafttræden.

En kommende ny lov om ægtefællers økonomiske forhold med dens eventuelle betydelige ændringer af delingsreglerne mv. får således virkning for mange ægtefæller, der måske har indrettet sig på de tidligere regler.

Der må derfor antages at være behov for en betydelig informationsmæssig indsats, så ægtefællerne får mulighed for – om muligt – at tilpasse deres indbyrdes aftaler efter netop deres behov og forventninger. Alternativt skal ægtefællerne have mulighed for at vælge at søge separation eller skilsmisse, inden lovens ikrafttræden, således at der fastsættes en ophørsdag med henblik på deling efter de hidtidige regler.

En del af de nye regler giver mulighed for at indgå aftaler, der tidligere ikke har været anerkendt i teorien, eller aftaler, der ikke tidligere har været anvendt i praksis. Hvis loven vedtages vil det betyde, at sådanne aftaler nu med sikkerhed "lovliggøres". F.eks. vil det så være muligt at aftale, at hele mandens formue på nær 200.000 kr. skal være hans særeje, således at han er sikker på, at hustruens boslods krav højst bliver 100.000 kr. En sådan aftale

har advokater tidligere ikke anset for lovlig. Eller at 500.000 kr. af friværdien i mandens ejendom skal være hans særeje. En sådan aftale har de fleste advokater anset for lovlig. Hvis enkelte ægtefæller måske ønsker at få efterprøvet lovligheden af sådanne aftaler, skal det ske ved ansøgning om separation eller skilsmisse inden lovens ikrafttræden og efterfølgende skifte.

Det kan næppe udelukkes, at en del ægtefæller vil søge separation eller skilsmisse i tiden op til lovens ikrafttræden for at sikre sig samme retsstilling som under de eksisterende regler.

Efter den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 84 bliver "gamle" ægtepagter, der ikke er tinglyst, kun gyldige, hvis de tinglyses (anmeldes til tinglysning) senest 6 måneder efter lovens ikrafttræden. I dag gælder som bekendt ingen tidsbegrænsning for tinglysning.

Det bemærkes i den forbindelse særligt, at der er behov for information fra det offentliges side om, at ægtepagter, der er underskrevet af parterne (ikke for notar efter den nye lov), skal tinglyses inden 6 måneder efter lovens vedtagelse for at opnå gyldighed.

Efter lovforslagets § 26 indgår værdien af arv og gave ikke i delingen. I overgangsreglen i § 86 foreslås det, at det afgørende for, om f.eks. en arv i et eksisterende ægteskab skal deles eller ej, er, om arven er faldet før eller efter lovens vedtagelse.

Hvis f.eks. mandens fader er død før lovens vedtagelse, skal arven efter faderen indgå i bodelingen. Hvis mandens fader havde bestemt ved testamente, at arven skulle være særeje, skal den ikke indgå i delingen. Hvis manden i så tilfælde søger skilsmisse inden lovens ikrafttræden, skal arven inkl. værditilvækst ikke indgå i delingen.

Hvis på den anden side mandens fader dør efter lovens ikrafttræden, og manden derefter søger skilsmisse, skal værdien af arven ikke indgå i bodelingen i henhold til lovens § 26. Imidlertid skal en eventuel værditilvækst på arven efter udvalgsflertallets opfattelse indgå i delingen. Det gør i den forbindelse ingen forskel, om faderen har oprettet testamente med særejebestemmelse.

Det forekommer ikke umiddelbart hensigtsmæssigt og rimeligt, at disse tilfældigheder får så afgørende betydning for eksisterende ægteskaber.

En gave, der er givet før lovens ikrafttræden, og som krævede ægtepagt, bliver gyldig uden ægtepagt efter den nye lov, medmindre der inden lovens ikrafttræden er fremsat krav om tilbagegivelse, jf. den foreslåede bestemmelse i § 89.

Reglerne om reguleringskrav finder efter den foreslåede bestemmelse i § 91 også anvendelse på dispositioner foretaget før lovens ikrafttræden, ligesom lovens kapitel 13 finder anvendelse også på eksisterende ægteskaber, jf. § 92. Det kan betyde, at der sker ændring af lovgrundlaget for formueforholdet, jf. specielt § 66.

Overgangsregler vil under alle omstændigheder skulle tilpasses det lovforslag, som endeligt måtte blive fremsat.

Med venlig hilsen

Paul Møllerup
adm. direktør
Danske Advokater

Lone Brandenborg
formand
Danske Familieadvokater

Birgit Jordan
formand
Danske Arveretsadvokater

3. januar 2017

DI-2017-00016

Børne- og Socialministeriet
Att.: Lars Thøgersen
Holmens Kanal 22
1060 København K

Dansk Industri
Confederation of Danish Industry

Sendt pr. e-mail til familieret@sim.dk

Svar på høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

DI har den 29. november 2016 modtaget ovennævnte høring og skal hermed fremkomme med bemærkninger til denne.

Nærværende lovudkast er fremkommet på baggrund af betænkning nr. 1552/2015, "Ægtefællers Økonomiske Forhold", afgivet af Retsvirkningslovsudvalget. I betænkningen foreslog udvalget blandt andet en ændring i de eksisterende regler, hvorefter arv og gave som udgangspunkt skulle være særeje, men at værdistigninger heraf skulle deles lige mellem ægtefællerne i tilfælde af separation eller skilsmisse. Samtidig foreslog udvalget loven ændret således, at arvelader eller gavegiver ikke kunne bestemme, at værdistigning af arv eller gave skulle være særeje.

Denne ordning ville kunne have skabt store udfordringer for danske familieejede virksomheder i tilfælde, hvor en af ægtefællerne havde overtaget en familievirksomhed ved arv eller gave, hvilket DI påpegede i sit høringssvar af 2. marts 2015 vedrørende udvalgets betænkning. At forslaget var kontroversielt afspejlede sig også i, at udvalget var delt for så vidt angår anbefalingen til den foreslåede ordning.

I nærværende lovforslag er ovennævnte ordning udgået til fordel for, hvad der i vidt omfang er en fastholdelse af de eksisterende regler på dette punkt. DI er meget positive over for, at man ikke har valgt at videreføre Retsvirkningslovsudvalgets forslag. Familieejede virksomheder udgør langt hovedparten af de danske erhvervsvirksomheder, og det er derfor afgørende, at rammerne for familieoverdragelse af disse virksomheder er de bedst mulige.

Med venlig hilsen

Kim Haggren
Underdirektør

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Fra: Cathrine Serup Raasdal (cr@datatilsynet.dk)
Titel: Vedr. høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold, Datatilsynets j.nr.: 2016-112-0626
Sendt: 03-01-2017 12:01:32
Bilag: Datatilsynets j.nr. 2008-112-0158.doc; Datatilsynets j.nr. 2008-321-0160.doc; Høringssvar [DOK411799].docx;

Til Børne- og Socialministeriet.

Vedrørende sagsnr.: 2016- 4195.

Vedhæftet er Datatilsynets høringssvar af dags dato med bilag.

Med venlig hilsen

Cathrine Serup Raasdal
Fuldmægtig, cand.jur.

Tlf.: (+45) 33 19 32 13
E-mail: cr@datatilsynet.dk

DATATILSYNET

Borgergade 28, 5. sal, 1300 København K
Tlf.: +45 3319 3200, Fax: +45 3319 3218
E-mail: dt@datatilsynet.dk, Internet: www.datatilsynet.dk

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

Sendt til: brnr@famstyr.dk

9. januar 2009

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-post
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2008-112-0158
Sagsbehandler
Christine Boeskov
Direkte 3319 3246

Vedrørende høring over forslag til lov om ændring af lov om børns forsørgelse, lov om ægteskabets retsvirkninger, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forældreansvarsloven (Terminaladgang til økonomiske oplysninger, klagefrist m.v.)

Ved e-post af 19. december 2008 har Familiestyrelsen anmodet om Datatilsynets eventuelle bemærkninger til ovennævnte udkast til lovforslag.

Lovforslaget har tidligere været drøftet mellem Familiestyrelsen og Datatilsynet, og tilsynet er ved brev af 20. november 2008 fremkommet med en række bemærkninger.

Datatilsynet har følgende bemærkninger til lovforslaget:

1. Datatilsynet har noteret sig, at der i bemærkningerne til lovforslaget er foretaget en vurdering af terminaladgangen til SKATs systemer i forhold til princippet om formålsbestemthed (persondatalovens § 5, stk. 2), herunder en vurdering af det såkaldte "reasonable expectations criterion", dvs. hvad der med rimelighed må kunne forventes ved afgivelsen af oplysningerne til SKAT.

I hvilket omfang den foreslåede løsning skal gennemføres, må herefter bero på en politisk vurdering.

2. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at statsforvaltningerne og Familiestyrelsen alene vil få adgang til oplysninger hos SKAT, i det omfang det er nødvendigt i forbindelse med behandlingen af sager om fastsættelse og ændring af bidrag samt sager om transport af barnet i forbindelse med samvær og om afholdelse af udgifter hertil.

Videre fremgår det, at myndighederne således ikke vil få adgang til andre eller flere oplysninger, end der allerede i dag er adgang til i medfør af forvaltningslovens og persondatalovens almindelige videregivelsesregler.

Det fremgår desuden, at adgangen til indkomstregistret og andre registre hos SKAT skal udmøntes nærmere med en aftale mellem SKAT og statsforvaltningerne/Familiestyrelsen. Ved denne aftale skal det bl.a. fastlægges nærmere, hvilke oplysninger der skal være adgang til, og hvilken type adgang der skal være tale om.

3. Datatilsynet har tidligere tilkendegivet, at persondatalovens begrænsninger navnlig ligger i kravet om, at offentlige myndigheder ikke må behandle eller have adgang til oplysninger, som de ikke har behov for i forbindelse med deres konkrete myndighedsudøvelse. Dette krav er udtrykt i forskellige afskygninger i lovens almindelige behandlingsregler, de generelle krav i lovens § 5 samt lovens regler om behandlingssikkerhed.

Datatilsynet går ud fra, at kun en mindre del af de personer, der indgår i SKATs registre, indgår i statsforvaltningernes sager.

Datatilsynet skal derfor anbefale, at proportionalitetsprincippet i persondatalovens § 5, stk. 3¹, overvejes ved en eventuel adgang for statsforvaltningerne og Familiestyrelsen til oplysninger om samtlige personer, der indgår i SKATs systemer.

Det skal i den forbindelse navnlig overvejes, om det er nødvendigt at give teknisk adgang til at foretage opslag om alle personer i SKATs registre (uden hensyn til, om statsforvaltningerne eller Familiestyrelsen behandler en sag vedrørende den pågældende person), eller om adgangen kan begrænses ud fra f.eks. geografiske eller opgavemæssige hensyn.

Efter Datatilsynets umiddelbare opfattelse medfører persondataloven, at den i lovforslaget beskrevne adgang må tilrettelægges, så adgangen til SKATs oplysninger teknisk begrænses til oplysninger om personer, der er part i en sag hos statsforvaltningen eller Familiestyrelsen, og kun til de for sagens behandling nødvendige oplysninger. Der bør altså ikke være teknisk adgang til at foretage opslag i SKATs systemer, hvis personen ikke er part i en sag hos myndighederne.

Datatilsynet skal anbefale, at der i lovforslaget tages stilling til, om løsningen må kunne give medarbejderne i statsforvaltningerne og Familiestyrelsen adgang til oplysninger om alle registrerede hos SKAT, eller om der skal anvendes en teknisk begrænsning.

Hvis lovforslaget åbner mulighed for, at adgangen etableres uden en sådan begrænsning, skal Datatilsynet henstille, at der i lovforslaget tillige indgår en vurdering af dette i forhold til proportionalitetsprincippet i persondatalovens § 5, stk. 3, og databeskyttelsesdirektivets artikel 6, stk. 1, litra c.

Med venlig hilsen

Lena Andersen
Kontorchef

¹ Bestemmelsen bygger på artikel 6, stk. 1, litra c, i databeskyttelsesdirektivet.

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

Sendt til: familiestyrelsen@famstyr.dk

20. november 2008

Vedrørende terminaladgang til SKATs registre

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K
CVR-nr. 11-88-37-29

Ved e-post af 14. november 2008 har Familiestyrelsen anmodet om Datatilsynets bemærkninger i forbindelse med udarbejdelse af et lovforslag, der bl.a. skal indeholde hjemmel til, at statsforvaltningerne og Familiestyrelsen kan få terminaladgang til SKATs registre, herunder indkomstregistret.

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

Familiestyrelsen har ved e-post af 18. november 2008 fremsendt uddrag af udkastet til lovforslag.

E-post
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

I den anledning skal Datatilsynet bemærke følgende:

J.nr. 2008-321-0160
Sagsbehandler
Christine Boeskov
Direkte 3319 3246

1. Statsforvaltningerne og Familiestyrelsen ønsker direkte adgang til indkomstregistret og andre af SKATs registre med henblik på at indhente oplysninger om aktuel indkomst samt årsopgørelser og eventuelle kontrol- og udsøgningsblanketter (R75).

Antallet af sagsbehandlere, der får adgangen til registrene, skal efter det oplyste begrænses til de medarbejdere, der behandler sager om fastsættelse og ændring af bidrag, og udvekslingen af oplysninger sker krypteret.

Det fremgår endvidere af udkastet til lovforslag, at terminaladgangen teknisk skal indrettes sådan, at det kun er de nødvendige økonomiske oplysninger om den pågældende part i SKATs registre, der er tilgængelige.

Familiestyrelsen har telefonisk oplyst, at adgangen til oplysninger forventes at ske i form af enkeltforespørgsler i systemerne og ikke i form af masseudtræk, batchkørsler og lignende.

Datatilsynet skal anbefale, at der i lovforslaget foretages en vurdering af, hvorvidt den ønskede adgang er forenelig med princippet om formålsbestemthed i persondatalovens¹ § 5, stk. 2, og databeskyttelsesdirektivets² artikel 6, stk. 1, litra b.

¹ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger med senere ændringer.

² Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger.

I denne overvejelse må det tages i betragtning, hvilket eller hvilke formål oplysningerne i SKATs systemer er indhentet med henblik på, samt den omstændighed, at oplysninger er afgivet til SKAT på baggrund af en retlig forpligtelse.

Datatilsynet skal i den forbindelse henlede opmærksomheden på artikel 29-gruppens arbejdsdokument af 12. december 2003 vedrørende videreanvendelse af den offentlige sektors informationer og beskyttelse af personoplysninger ('Re-use of public sector information and the protection of personal data - striking the balance'). Dokumentet vedhæftes til orientering.

Dokumentet indeholder bl.a. en drøftelse af databeskyttelsesdirektivets anvendelighed på området samt, hvilke hensyn som skal inddrages ved en vurdering af, om f.eks. videregivelse er i overensstemmelse med finalitéprincippet.

Det nævnes bl.a. i den forbindelse, at, hvor oplysningerne er afgivet på baggrund af en retlig forpligtelse, skal videregivelse vurderes særligt nøje under inddragelse af hensynet til "reasonable expectations criterion", dvs. hvad der med rimelighed må kunne forventes ved afgivelsen af oplysningerne.

Behovet for at tilvejebringe tekniske foranstaltninger til sikring af, at adgang til oplysningerne er begrænset eller struktureret på en sådan måde, at uberettiget behandling undgås, herunder f.eks. masseudtræk, understreges flere steder i dokumentet.

Det er endvidere anført, at hvor genanvendelse er lovhjemlet, bør denne også indeholde mulighed for, at der kan fremsættes indsigelse mod genanvendelse allerede på tidspunktet for indsamlingen af oplysningerne. Samtidig bør der gives meddelelse om denne rettighed.

2. Datatilsynet har tidligere tilkendegivet, at persondatalovens begrænsninger navnlig ligger i kravet om, at offentlige myndigheder ikke må behandle eller have adgang til oplysninger, som de ikke har behov for i forbindelse med deres konkrete myndighedsudøvelse. Dette krav er udtrykt i forskellige afskygninger i lovens almindelige behandlingsregler, de generelle krav i lovens § 5 samt lovens regler om behandlingssikkerhed.

Datatilsynet går ud fra, at kun en mindre del af de personer, der indgår i SKATs registre, indgår i statsforvaltningernes sager.

Datatilsynet skal derfor anbefale, at proportionalitetsprincippet i persondatalovens § 5, stk. 3³, overvejes ved en eventuel adgang for statsforvaltningerne og Familiestyrelsen til oplysninger om samlige personer, der indgår i SKATs systemer.

³ Bestemmelsen bygger på artikel 6, stk. 1, litra c, i databeskyttelsesdirektivet.

Det skal i den forbindelse navnlig overvejes, om det er nødvendigt at give teknisk adgang til at foretage opslag om alle personer i SKATs registre (uden hensyn til, om statsforvaltningerne eller Familiestyrelsen behandler en sag vedrørende den pågældende person), eller om adgangen kan begrænses ud fra f.eks. geografiske eller opgavemæssige hensyn.

Efter Datatilsynets umiddelbare opfattelse medfører persondataloven, at den i lovforslaget beskrevne adgang må tilrettelægges, så adgangen til SKATs oplysninger teknisk begrænses til oplysninger om personer, der er part i en sag hos statsforvaltningen eller Familiestyrelsen, og kun til de for sagens behandling nødvendige oplysninger. Der bør altså ikke være teknisk adgang til at foretage opslag i SKATs systemer, hvis personen ikke er part i en sag hos myndighederne.

Datatilsynet skal anbefale, at der i lovforslaget tages stilling til, om løsningen må kunne give medarbejderne i statsforvaltningerne og Familiestyrelsen adgang til oplysninger om alle registrerede hos SKAT, eller om der skal anvendes en teknisk begrænsning.

Hvis lovforslaget åbner mulighed for, at adgangen etableres uden en sådan begrænsning, skal Datatilsynet henstille, at der i lovforslaget tillige indgår en vurdering af dette i forhold til proportionalitetsprincippet i persondatalovens § 5, stk. 3, og databeskyttelsesdirektivets artikel 6, stk. 1, litra c.

3. Datatilsynet har noteret sig, at lovforslaget senere vil blive sendt i høring hos tilsynet, og tilsynet må forbeholde sig sin endelige vurdering.

Med venlig hilsen

Lena Andersen
Kontorchef

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt til: familieret@sim.dk

3. januar 2017

Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K
CVR-nr. 11-88-37-29

Ved e-mail af 29. november 2016 har Børne- og Socialministeriet anmodet om Datatilsynets eventuelle bemærkninger til ovennævnte udkast til lovforslag.

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

Lovforslaget giver umiddelbart Datatilsynet anledning til følgende bemærkninger:

E-mail
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

1. Det følger af lovforslaget, at § 60, stk. 2, i den nye lov om ægtefællers økonomiske forhold vil få følgende ordlyd:

J.nr. 2016-112-0626
Dok.nr.
Sagsbehandler
Cathrine Serup Raasdal
Direkte 3319 3213

”Statsforvaltningen og Ankestyrelsen kan til brug for behandlingen af sager om bidrag efter denne lov få terminaladgang til nødvendige økonomiske oplysninger om en part hos told- og skatteforvaltningen, herunder i indkomstregistret”.

Af punkt 3.24. i lovforslagets almindelige bemærkninger følger det endvidere, at den foreslåede bestemmelse er en videreførelse af retsvirkningslovens § 52 a, stk. 4, og at bestemmelsen foreslås videreført uden indholdsmæssige ændringer.

Datatilsynet har i et tidligere høringssvar¹ og i en tidligere udtalelse² til Familiestyrelsen udtalt sig om § 52 a, stk. 4, i den nugældende retsvirkningslov. Kopi af Datatilsynets tidligere høringssvar og udtalelse vedlægges til orientering.

Når § 60, stk. 2, i lovforslaget er en videreførelse af retsvirkningslovens § 52 a, stk. 4, lægger Datatilsynet umiddelbart til grund, at Børne- og Socialministeriet er bekendt med tilsynets tidligere bemærkninger og har forholdt sig til disse. I modsat fald skal Datatilsynet opfordre til, at Børne- og Socialministeriet gør dette.

¹Der henvises til Datatilsynets høringssvar af 9. januar 2009 til Familiestyrelsen (tilsynets j.nr. 2008-112-0158).

²Der henvises til Datatilsynets brev af 20. november 2008 til Familiestyrelsen (tilsynets j.nr. 2008-321-0160).

2. Af punkt 3.5.2.7. i lovforslagets almindelige bemærkninger (En ægtefælles adgang til oplysninger om den anden ægtefælles økonomiske forhold) følger det bl.a., at:

”Udvalget har overvejet ægtefælles muligheder for at indhente oplysninger om hinandens økonomiske forhold. Efter gældende ret har ægtefællerne således ifølge skatteforvaltningslovens § 18 ved henvendelse til SKAT mulighed for at få oplysning om den andens selvangivelser og årsopgørelser. Ægtefællerne har derimod ikke adgang til den anden ægtefælles skattemappe. Udvalget finder, at en ægtefælles ret til at få oplysninger om den anden ægtefælles skatteforhold bør udvides til også at omfatte de formueoplysninger, som indberettes til SKAT, herunder om indeståender i pengeinstitutter, fast ejendom, pensionsindbetalinger, biler, gæld m.v.

Udvalget finder, at det bør være muligt for ægtefællerne at få adgang elektronisk ved at have adgang til hinandens skattemapper. Adgangen til at søge oplysninger vil typisk være aktuel i forbindelse med separation eller skilsmisse. Her har ægtefællerne efter gældende ret mulighed for at få oplysning om den andens aktiver og passiver ved at anmode om et vejlednings- og forligsmøde i skifteretten efter ægtefælleskiftelovens § 11. Herefter har den anden ægtefælle pligt til at give disse oplysninger, og skifteretten kan indhente dem fra offentlige myndigheder, hvis ægtefællen ikke selv giver oplysningerne. Hvis ægtefællerne selv havde elektronisk adgang til oplysningerne, ville det efter udvalgets opfattelse formentlig kunne spare nogle henvendelser til skifteretten.”

Ved en gennemgang af lovforslaget står det ikke umiddelbart Datatilsynet klart, hvilken bestemmelse i lov om ægtefællers økonomiske forhold bemærkningerne i punkt 3.5.2.7. relaterer sig til. I betænkning 1552/2015 relaterede bemærkningerne fra udvalget sig tilsyneladende til § 6 i udvalgets udtalelse til lovforslag. Denne § 6 fremgår ikke af det nu foreliggende lovforslag.

Datatilsynet skal derfor opfordre til, at det præciseres, hvilken bestemmelse i lovforslaget bemærkningerne relaterer sig til.

Hvis der med lovforslaget – efter et andet lovforslag – er tiltænkt en udvidelse af ægtefællers adgang til hinandens skattemapper, skal Datatilsynet særligt gøre opmærksom på bestemmelserne i persondatalovens³ § 5, stk. 2 og 3, om saglighed og proportionalitet.

Disse regler fører efter Datatilsynets opfattelse til, at ægtefæller alene må få adgang til oplysninger i hinandens skattemapper, såfremt det i den konkrete situation er sagligt og nødvendigt, herunder f.eks. i forbindelse med separation eller skilsmisse.

Datatilsynet skal på denne baggrund opfordre til, at det præciseres, hvordan det sikres, at en ægtefælle alene kan få adgang til den anden ægtefælles skattemappe, såfremt denne har et dokumenterbart sagligt formål hermed. Det bør i den forbindelse overvejes at uddybe, hvornår en ægtefælle må forudsættes at have en sådan saglig interesse i at kunne få adgang til den anden ægtefælles skattemappe, ligesom det kan overvejes at beskrive, hvordan en ægtefælle over for SKAT skal dokumentere, at den pågældende har en saglig interesse i at få adgang til oplysningerne.

³ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger med senere ændringer.

Datatilsynet skal endvidere bemærke, at udvalgets argument om, at den udvidede adgang til den anden ægtefælles formueoplysninger formentlig vil kunne spare nogle henvendelser til skifteretten, efter tilsynets opfattelse, ikke, isoleret set, vil kunne berettige en så omfattende udvidet adgang til fortrolige personoplysninger.

Herudover bør det efter Datatilsynets opfattelse sikres, at en ægtefælle i givet fald alene gives se-adgang til den anden ægtefælles skattemappe, da det kan være problematisk i forhold til persondatalovens § 5, stk. 4 og § 41, stk. 3 – og formentlig også bestemmelser i skattelovgivningen - hvis ægtefæller kan ændre oplysninger i den anden ægtefælles skattemappe.

3. Børne- og Socialministeriet anvender flere steder i bemærkningerne til lovforslaget udtrykket ”personfølsomme” oplysninger, herunder f.eks. i punkt 3.16.1.3. i de almindelige bemærkninger.

Datatilsynet skal i den forbindelse bemærke, at udtrykket ”personfølsomme” oplysninger ikke anvendes i persondataloven, hvor udtrykkene almindelige ikke-følsomme eller følsomme personoplysninger i stedet anvendes. Da udtrykket personfølsomme oplysninger således ikke er klart defineret, skal Datatilsynet opfordre til, at Børne- og Socialministeriet i stedet anvender de i persondataloven definerede udtryk.

4. Afslutningsvist bemærkes det for en god ordens skyld, at det følger af persondatalovens § 57, at der ved udarbejdelse af bekendtgørelser, cirkulærer eller lignende generelle retsfor skrifter, der har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, skal indhentes en udtalelse fra Datatilsynet.

Datatilsynet forudsætter, at tilsynet bliver hørt over de bekendtgørelser, der udstedes i medfør af loven, i det omfang disse har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger.

Kopi af dette brev sendes til Justitsministeriets Lovafdeling til orientering.

Med venlig hilsen

Jesper Husmer Vang
Chefkonsulent

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Fra: Ida Stilling Krogh (isk@danskbyggeri.dk)
Titel: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 03-01-2017 11:35:01
Bilag: Lovforslag - Ægtefællers økonomiske forhold - udkast 29.11.2016.pdf; Høringsbrev - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Høringsliste - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Følgeloven - udkast 29.11.2016.pdf;

Til Børne- og Socialministeriet

Dansk Byggeri takker for høringsmuligheden, men har ingen kommentarer til høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Venlig hilsen

Ida Stilling Krogh

Advokat

Juridisk afdeling

Tlf. direkte: 72 16 01 49 · Mobil: 22 57 21 73

Vi samler byggeri, anlæg og industri

Nørre Voldgade 106 · 1358 København K

www.danskbyggeri.dk · [Abonner på nyheder](#)

Fra: Lovekspeditionen [<mailto:publikationer@sim.dk>]

Sendt: 29. november 2016 14:51

Til: Udsendelse fra SOCIAL- OG INDENRIGSMINISTERIET

Cc: Lars Thøgersen; Elsebeth Jensen

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

Holmens Kanal 22, 1060 København K

Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518, E-mail sim@sim.dk

J.nr. 2015 - 4195

Dato 29.11.2016

Til parterne på vedlagte høringsliste

-
-

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Med venlig hilsen

Elsebeth Jensen

FinansDanmark

H Ø R I N G

Børne – og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Hørings svar vedrørende udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

FinansDanmark takker for muligheden for at kommentere på lovudkast om forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Lovudkastet giver anledning til følgende bemærkninger, der sidst i svaret tillige uddybes med tekniske kommentarer.

Formålet med lovforslaget er primært, at der sker en modernisering af reglerne, sådan at de fremstår enkle, tydelige og i et klart sprog og med præcise svar på, hvordan ægtefællers formue deles ved separation, skilsmisse og død; herunder hvilke aktiver der ikke indgår i delingen. Det hilser vi velkommen.

Hovedelementerne i den gældende lovgivning opretholdes således i forslaget.

For FinansDanmark samler interessen sig især om de bestemmelser, som vedrører "beskyttelse af ægtefællernes bolig", "tinglysning af ægtepagt" og "deling af pension".

Beskyttelsen i forhold til dispositioner over **ægtefællernes bolig** udvides til at omfatte "familiens helårsbolig eller en bolig, der er bestemt til familiens helårsbolig, når boligen helt eller delvist er delingsformue", uanset om der er tale om ejerbolig, andelsbolig eller husbåd. Det ses som udtryk for en opdatering, der stemmer overens med udviklingen i boligformerne, og dette element giver ikke anledning til bemærkninger.

Der lægges imidlertid også op til en udvidelse af omfanget af beskyttelsen, da den omfatter familiens helårsbolig eller boliger, der er bestemt til familiens helårsbolig. Dermed også boliger, som familien har *til hensigt* at bebo. Det kan medføre, at samme familie kan have flere boliger, der er omfattet af beskyttelsen.

Vi har forståelse for ønsket om en øget beskyttelse af ikke-ejerægtefællen, men alle disse forhold medfører øget administration for den kommende kreditor/panthaver, der skal undersøge, hvorvidt ejendommen anvendes eller er bestemt til helårsbolig for familien.

3. januar 2017

Finanssektorens Hus
Amaliegade 7
1256 København K

Telefon 3370 1000

mail@finansraadet.dk
www.finansraadet.dk

Kontakt FinansDanmark
Direkte +45 3370 1115
tbj@realkreditforeningen.dk

Journalnr.
Dok. nr. 563208-v1

Beskyttelsen ophører først, når der efter separation eller skilsmisse er indgået endelig aftale om boligen i relation til ikke-ejerægtefælles mulighed for at udtage aktiver i forbindelse med delingen af boet. En kommende kreditor/panthaver skal dermed også undersøge om ejendommen kan være omfattet af beskyttelsen, fordi parterne endnu ikke har indgået endelig aftale om boligen på trods af, at skilsmissen måske ligger flere år tilbage.

Hvad angår **tinglysning af ægtepagt** og forslaget om, at indholdet heraf i udgangspunktet ikke skal være offentligt tilgængeligt, bemærkes, at både banker og realkreditinstitutter i henhold til god skik-bekendtgørelsen for finansielle virksomheder har en pligt til at sætte sig ind i kundernes økonomiske forhold og yde rådgivning. Det betyder, at vore medlemsvirksomheder for at opfylde disse forpligtelser kan have behov for at kende indholdet af ægtepagten.

Derfor finder vi, at der bør sikres en så rummelig definition af "retlig interesse", at også vore medlemsvirksomheder kan få adgang til at gøre sig bekendt med indholdet af tinglyste ægtepagter.

I rådgivningssituationen kan en eventuel manglende adgang til at se indholdet af tinglyste ægtepagter formentlig løses ved, at kunden selv har en væsentlig interesse i at sikre sig, at bank/realkreditinstitut kender indholdet af ægtepagten, og dermed også selv sikrer bank/realkreditinstitut indsigt i indholdet.

Hvis banken eller realkreditinstituttet ikke har adgang til indholdet af den lyste ægtepagt, men blot kan se i personbogen, at der er lyst en ægtepagt, kan kunden blive bedt om en attesteret version fra Tinglysningsretten. En attesteret version koster 175 kr., og det tager nogen tid, før den modtages.

Imidlertid er det ikke blot i rådgivningssituationen, at banker og realkreditinstitutter kan have behov for at kunne se indholdet af ægtepagter. Det kan i lige så høj grad være i det løbende engagement, og herunder særligt i engagementer, der udvikler sig "negativt", og hvor der kan være mistanke om, at aktiver søges skærmet af i en ægtepagt.

Hvis der etableres ægtepagter om særeje, er det relevant som bank eller realkreditinstitut at få indsigt i, hvad der eksempelvis måtte være overdraget til en ægtefælle for at kunne vurdere, om der skal tages skridt til omstødelse.

Ud fra procesøkonomiske overvejelser vil det efter vores opfattelse være uheldigt, hvis vores medlemsvirksomheder er nødsaget til at iværksætte retsskridt i forhold til kunderne alene på baggrund af en risiko for ellers at fortabe adgang til aktiver.

Banker og realkreditinstitutter bør således anses for at have retlig interesse i at efterse ægtepagtsregistret og dermed uhindret kunne gøre det, når det er sagligt begrundet. Rent praktisk foreslås det, at den enkelte bank eller

realkreditinstitut under egenkontrol vurderer den retlige interesse i eftersynet, og gerne i kombination med, at der gives advis til ægtepagtens parter om, at instituttet har set i ægtepagten.

Eftersynet bør være både nemt og gebyrfrit. Hvis banker og realkreditinstitutter ikke får direkte adgang til at efterse ægtepagtsregistret, bør kunden/ægtepagtens parter i det konkrete tilfælde med digitalt samtykke kunne give instituttet adgang til at gennemse ægtepagtens indhold.

Efter skattekontrollovens § 1 B kan virksomheder, der yder lån eller formidler lån, få adgang til oplysninger, som indgår i den seneste årsopgørelse fra SKAT. Adgangen forudsætter, at den registrerede, det vil sige skyldneren, har samtykket til adgangen. Oplysningerne overføres kun én gang og vil alene kunne benyttes til det/de formål, som de gives til brug for. Vil det pågældende institut på et senere tidspunkt igen have adgang til oplysninger om en kunde, f.eks. i forbindelse med en låneomlægning, vil det kræve et nyt samtykke.

Ordningen fungerer således, at når kunden ved brug af sin netbank eller lignende applikation vil ansøge om f.eks. et lån, hvor den finansielle virksomhed ønsker at anvende informationerne fra SKAT som grundlag for en kreditvurdering, ledes kunden via link til en webapplikation hos SKAT, hvor der skal foretages login med NemID. I SKATs webapplikation præsenteres kunden for et skærm billede, hvor kunden giver samtykke til, at SKAT sender nærmere specificerede oplysninger til den finansielle virksomhed.

FinansDanmark ønsker, at der etableres en tilsvarende ordning i forhold til ægtepagtsregistret.

I forhold til **deling af pension** fremgår det af udkastet til lovforslag, at § 15 er en videreførelse af bestemmelsen i retsvirkningslovens § 16 h, stk. 2.

FinansDanmark finder det utidssvarende, at bestemmelsen i § 15, fortsat kun omfatter kapital- eller ratepensionsordninger, og at der som udgangspunkt ikke er mulighed for at aftale en ligedeling for så vidt angår en livsvarig livrente. En livsvarig livrente er den pensionsordning, som flere og flere vælger, henset til det loft på 100.000 kr. for fradragsberettigede indbetalinger på ratepensioner, som blev indført med virkning pr. 1. januar 2010, og som fra indkomståret 2012 er nedsat til 50.000 kr. Siden indførelsen af 50.000 kr.-loftet har de livsvarige livrenter af samme årsag været udsat for en betydelig produktudvikling. Produktudviklingen har betydet, at livsvarige livrenter hos mange pensionsudbydere i dag tegnes med depotsikring helt frem til pensioneringstidspunktet, hvor formuen er allerstørst. Hvis pensionsopspareren dør, inden udbetalingen af livrenten er påbegyndt, udbetales værdien af livrenten/opsparingen således til de begunstigede på helt samme måde, som det gælder for kapital- alders- eller ratepensionsordninger. Dette har også åbnet for, at de samme livsvarige livrenter kan ophæves og udbetales i utide, hvis der ikke er andre civile retlige bindinger, som står i vejen herfor.

Uanset at en livsvarig livrente således ofte (1) kan ophæves og udbetales i utide samt (2) kan udbetales til de begunstige på samme måde, som det gælder for en kapital- alders- eller ratepensionsordning, betyder den nuværende retstilstand, at en lighedeling af pensioner aftalt ved ægtepagt ikke omfatter livsvarige livrenter. Sådanne livrenter vil således kunne udtages af ejerægtefællen, hvorimod andre pensioner i ægteskabet vil skulle lignedes. Med den nuværende retstilstand er der endvidere risiko for, at der utilsigtet medtages en bestemmelse om livrente i en ægtepagt, fordi parret ikke er opmærksom på, at der sondres mellem de forskellige pensionsprodukter. Dermed risikerer parret *dels*, at ægtepagten bliver helt eller delvis ugyldig, og *dels* at en væsentlig forudsætning for parternes samlede pensionsdelingsbeslutning falder bort, selvom dele af denne beslutning (deling af kapital- alders- og rateordninger) eventuelt vil kunne opretholdes. Det vil under alle omstændigheder stille store krav til den efterfølgende fortolkning, hvis parterne indbringer en sådan sag for skifteretten.

Konkrete tekniske bemærkninger

Kapitel 2 – Familiens helårsbolig

Efter den foreslåede § 8 vendes bevisbyrden om, således at køber eller panthaver skal godtgøre, at han/hun ikke vidste eller burde have vidst, at ægtefællen ikke var berettiget til at indgå en aftale om boligen uden samtykke. Dermed vil en panthaver kunne få omstødt sit pant med mindre panthaver godtgør, at panthaver ikke vidste eller burde have vidst, at aftalen ikke kunne indgås uden accept fra ikke-ejerægtefællen.

Vi foretrækker, at bevisbyrden forbliver, som den er efter den gældende § 18 i retsvirkningsloven.

Gøres det sværere for købere og kreditorer/panthavere at afgøre, hvorvidt der er tale om en helårsbolig i lovens forstand, forventes det, at banker og realkreditinstitutter i stigende grad bliver nødt til at bede om ægtefællens samtykke, selv i situationer som falder uden for § 6.

Kapitel 5 – Kapital- og ratepensionsordninger

Det bemærkes, at formuleringen: "kapital- eller ratepensionsordning" i såvel overskriften til § 15 som i selve § 15 samt i § 46, stk. 2 og stk. 3, rettelig bør ændres til "kapital- alders- eller ratepensionsordning" i lyset af, at der ikke længere kan indbetales til kapitalpensionsordninger, og at mange eksisterende kapitalpensioner i dag er konverteret til aldersopsparinger. Samme betragtninger gør sig gældende for § 34, stk. 2, § 35, stk. 2, § 38, stk. 5, og § 52, stk. 2, hvor "kapitalpensionsrettigheder" bør ændres til "aldersopsparings- eller kapitalpensionsrettigheder", idet aldersopsparingen er kapitalpensionens afløser.

Kapitel 5 – Gæld

Ifølge den foreslåede § 18 kan ægtefæller indgå aftale om, at gæld skal fragå i delingsformuen. § 18, stk. 1, henviser til lovforslagets § 30, som har følgende ordlyd:

Uanset § 29 og en eventuel aftale efter § 18 har en ægtefælle ikke **pligt** til ved en formuedeling at betale så meget til den anden ægtefælle, at den pågældende ægtefælle ikke beholder tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

Af bemærkninger til § 18, side 159, fremgår det, at en aftale om fordelingen af gæld ikke kan medføre, at en ægtefælle skal aflevere så meget af sin formue til den anden ægtefælle, at den pågældende ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser og kreditorer.

Det er vores opfattelse, at ordlyden i den foreslåede § 30 bør tilpasses, således at det præciseres, at ægtefællerne alene har **ret** til at indgå aftale om at fradrage gæld fra delingsformuen i det omfang den pågældende ægtefælle har tilstrækkelige midler til at honorere sine forpligtelser og sine kreditorer. Med den foreslåede ordlyd fremstår det som om, at ægtefællerne selv bestemmer, hvorvidt kreditorerne skal unddrages midlerne – hvilket i øvrigt ikke harmonerer med, hvad der er anført i bemærkningerne side 159.

Konkursloven – ændringslovens § 3

Vi kvitterer for den foreslåede § 64 i konkursloven.

Tinglysningsloven – ændringslovens § 4

Vi henviser til de overordnede bemærkninger anført på s. 2-3 og bemærker, at vi ikke kan støtte den påtænkte ordning, men at vi tværtimod fastholder, at både banker og realkreditinstitutter har en retlig interesse i at opnå indsigt i indholdet af tinglyste ægtepagter, både i forbindelse med rådgivning af kunder og i forbindelse med behandling af lånesager.

Det er ikke i den konkrete situation tilstrækkeligt for vore medlemsvirksomheder at vide, at der er tinglyst en ægtepagt. Det er indholdet af ægtepagten, der er relevant i relation til belåning af boliger og herunder vurderingen af, om en ægtefælles tiltræden af pantsætningen er nødvendig. Retsvirkningen er omstødelse, et væsentligt retsskridt, som det er vigtigt at have styr på, og ikke mindst så vidt muligt at undgå.

Som også nævnt ovenfor er der løsninger, der vil tillade, at man alene får adgang til at se indholdet af en ægtepagt i forbindelse med en konkret sag. Det kan ske med anvendelse af samme teknik, som penge- og realkreditinstitutter i dag anvender til at opnå adgang til at se kundernes skattemappe.

Vi uddyber naturligvis gerne vores bemærkninger, hvis der er behov for det.

Med venlig hilsen

FinansDanmark

Jeanne Blyt e-mail: jeb@finansraadet.dk

Maria Birkvad e-mail: mbi@rkrdk

Trineke Borch Jacobsen e-mail: tbj@realkreditforeningen.dk

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Cc: Ulla Steen (usteen@law.aau.dk)
Fra: Marianne Holdgaard (marianne@law.aau.dk)
Titel: FW: VS: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 03-01-2017 11:10:50
Bilag: Lovforslag - Ægtefællers økonomiske forhold - udkast 29.11.2016.pdf; Høringsbrev - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Høringsliste - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Følgeloven - udkast 29.11.2016.pdf;

Høringssvar til lovudkast om ægtefællers økonomiske forhold mv.

Jeg takker på vegne af Juridisk Institut, Aalborg Universitet, for det fremsendte udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold. Lovforslaget er på 209 sider. Det medfølgende lovforslag med ændring af ægtefælleskifteloven m.fl. er på 54 sider. Begge loves ikrafttræden er forslået til 1. januar 2018.

Som offentlig ansat vil jeg selvfølgelig meget gerne bidrage og medvirke til et godt samarbejde ved at fremkomme med kvalificerede bemærkninger til det ovennævnte lovforslag. Aalborg Universitet er netop kendetegnet ved at ønske at indgå i et samarbejde med fx andre offentlige institutioner.

Dette har imidlertid ikke været muligt i nævneværdigt omfang. Der er flere grunde hertil, herunder at høringsfristen er for kort. De fremsendte lovforslag, er pr. mail afsendt fra ministeriet den 29.11.2016, og er efter relativ hurtig ekspeditionstid nået min mailboks fire dage efter. Fristen for arbejdet med høringssvaret er derfor én måned, hvori julen og nytår falder.

Det kan i forlængelse heraf bemærkes, at der hverken i lovforslaget indledning eller i høringsbrevet er lavet et fyldestgørende overblik over, hvilke materielle og formelle forhold, der foreslås ændret i relation til den nugældende retsvirkningslov; således er fx de nye bestemmelser i udkastets § 24 og 29 ikke fremhævet.

En fuld gennemgang og fremsættelse af alle relevante kommentarer til det omfangsrige lovforslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold, hvori også andre nugældende lovbestemmelser er inddraget, vil også derfor forudsætte en meget stor arbejdsindsats, som ikke kan foretages inden for den fastsatte tidsramme.

Uanset dette fremsættes dog her ganske få sporadiske bemærkninger, som på ingen måde må fortolkes som udtømmende eller modsætningsvist. Disse bemærkninger relaterer sig alene til forslaget til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

- Det synes hensigtsmæssigt at indplacere relevante bestemmelser fra øvrige love sammen med retsvirkningsloven i én ny lov, lov om ægteskabets økonomiske forhold, idet borgeren langt nemmere kan skaffe sig svar på, hvordan ægtefællers formue som deles ved separation, skilsmisse og død – og hvilke aktiver der ikke indgår i delingen.
- Den tilkendegivne hensigt om, at lovforslagets bestemmelser skal formuleres enkle, klare og tydelige, så ægtefæller kan forstå deres retsstilling, er prisværdig.
- Det er en særdeles kærkomment ændring, at begrebet fælleseje erstattes af begrebet delingsformue.
- Det forhold, at kombinationssæreje er angivet som en tredje grundform af særejeformer i lovforslagets § 12, stk. 1, nr. 3, er fordelagtigt.
- Lovforslagets § 14 giver anledning til en del kritikpunkter. Det synes uheldigt, at gaver og arv fra tredjemand ikke bliver særeje som legal ordning. Henset til at mange ægteskaber ikke holder livet ud, synes det at være oplagt, at arv og gave typisk fra én af ægtefællernes forældre vil være styret af et ønske om, at alle pengene skal gå til deres barn – og ikke til dennes nuværende eller kommende ægtefælle, når ægteskabet opløses ved skilsmisse eller død. At forestille sig at en far ønsker, at halvdelen af sin gave eller arv til sin datter overgår til datterens tidligere ægtefælle i forbindelse med skilsmisse eller død, synes ikke særlig sandsynligt.

Dertil kommer, at der imellem ægtefællerne kan opstå en vilkårlig ulighed, når én af ægtefællernes forældre gyldigt har truffet bestemmelse om, at arven er særeje, mens den anden ægtefælles forældre ikke har. Derved deles alene arven fra én af ægtefællernes forældre ved en skilsmisse og død, men hvis ægtefællerne finder denne løsning uretfærdig, vil de ikke ved ægtepagt kunne gøre dette særeje til fælleseje, jf. lovforslagets § 14, stk. 2. Det fremgår også udtrykkeligt af lovbemærkningerne, at dette alene kan ske, hvis forældrene har bestemt, at dette er en mulighed.

Imidlertid efterlader § 14 en række uafklarede problemer. Vil det fx være i strid med § 14, stk. 2, hvis ægtefællerne opretter en formgyldigt særejeægtepagt om et sumsæreje, fx til fordel for manden, jf. § 12, stk. 2, nr. 4, på er beløb, som svarer til hustruens (netop) erhvervede tredjemandsbestemte særeje? Andre problematikker i relation til tredjemandsbestemt særeje, der kan opstå også efter det fremsatte lovforslag, er beskrevet i artiklen af undertegnede i UfR 2005B.153.

- Ordlyden af lovforslagets § 19 om ægtepagter, ændrer den nugældende regel i retsvirkningslovens § 35, hvoraf det fremgår, at ægtepagten skal være oprettet skriftligt af/under parternes hånd. Ordlyden og loven forarbejder til RVL § 35, må læses således, at der stilles krav om en fysisk håndskrift på ægtepagten forinden tinglysning, hvilket ikke siden er ændret ved tinglysningslovens regler – uanset hvilken tinglysningspraksis, der har udviklet sig herom. Den store fordel ved det nugældende regels krav om en personlig underskrift er, at dette kan hindre, at ægtepagter oprettes af én ægtefælle ved brug af den anden ægtefælles NemID uden samtykke. Den mellem ægtefællerne særdeles nemme adgang til og mulighed for egenhændigt at oprette en ægtepagt, når fx hustruen lader sin mand betale regninger med brug af hendes NemID, vil kunne skabe ubodelig skade og unødige retstvister.

Jeg tillader mig i øvrigt at henvise til særnummeret om Retsvirkningslovsudvalgets betænkning i TFA fra 2015. Heri er der samlet en række kvalificerede artikler skrevet af nogle af Danmarks dygtigste familieretsforskere og -advokater, som foretager en grundig analyse af Retsvirkningslovsudvalgets anbefalinger og derved skaber et modspil og sammenligningsgrundlag til brug for udarbejdelse af et lovudkast.

M e d v e n l i g h i l s e n

M a r i a n n e H o l d g a a r d

P r o f e s s o r i R e t s v i r k n i n g s l o v s u d v a l g e t

T : (+ 4 5) 9 9 4 0 2 8 4 8 / 2 9 2 4 2 2 9 2

E m mariafi@bwa.uu.dk

A a l b o r g N e i s e n i w e j s s 9 V 2 t e j 0 t 6 A B a l b o r g Ø

AALBORG UNIVERSITET

Fra: Lovekspeditionen [<mailto:publikationer@sim.dk>]

Sendt: 29. november 2016 14:51

Til: Udsendelse fra SOCIAL- OG INDENRIGSMINISTERIET

Cc: Lars Thøgersen; Elsebeth Jensen

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

Holmens Kanal 22, 1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518, E-mail sim@sim.dk
J.nr. 2015 - 4195

Dato 29.11.2016

Til parterne på vedlagte høringsliste

-

-

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Med venlig hilsen

Elsebeth Jensen

KØBENHAVNS UNIVERSITET
DET JURIDISKE FAKULTET

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Høring vedr. lovudkast til ægtefællers økonomiske forhold

3. JANUAR 2017

Børne- og Socialministeriet har sendt et udkast til lov om ægtefællers økonomiske forhold i høring.

CENTER FOR RETSKULTURELLE
STUDIER

I høringsskrivelsen angives det, at formålet med den nye lov er at modernisere lov om ægteskabets retsvirkninger fra 1925, samt at lovforslaget bygger på Retsvirkningslovsudvalgets betænkning nr. 1552/2015. I udvalgets kommissorium angives to forhold, der særligt gør en ændring af loven relevant: a. samfundets udvikling i form af de betydelige ændringer i familiemønstret og b. den væsentlige stigning i antallet af skilsmisser. Udvalgets væsentligste opgave var at overveje, hvorvidt det gældende udgangspunkt med formuefællesskab bør opretholdes, navnlig om det, der bringes ind i ægteskabet samt arv og gave skal holdes uden for delingen ved ægteskabets ophør. Endvidere skulle udvalget overveje, hvorvidt de gældende bestemmelser, der giver mulighed for at fravige de legale delingsregler, samt reglen om særejekompensation bør ændres.

KAREN BLIXENS PLADS 16
2300 KØBENHAVN S

TLF 35 32 26 26

DIR 35 32 31 51

ingrid.lund-andersen@jur.ku.dk
www.jura.ku.dk

Indledningsvist vil jeg bemærke, at udkast til lov om ægtefællers økonomiske forhold i forhold til Retsvirkningslovsudvalgets lovudkast er en forholdsvis beskeden reform, og at hovedformålet med udvalgets arbejde – en dyberegående revision af formuefællesskabet – ikke er blevet opfyldt. På en række punkter er der dog tale om velvalgte ændringsforslag, navnlig på områder hvor udvalget har været enigt.

I det følgende vil jeg kommentere dels den overordnede problemstilling om begrænsning af formuefællesskabet, dels de regler der sætter fokus på beskyttelse og rimelighed.

1. Begrænsning af formuefællesskabet

SIDE 2 AF 5

I stedet for at begrænse de legale regler om formuedeling, er der i ministeriets lovudkast valgt en løsning, hvor ægtefæller gives udvidede aftalemuligheder, bl.a. kan de ved ægtepagt aftale deling af særeje som ”sumsæreje” og ”sumdeling”, herunder en pristalsregulering, samt deling af visse typer af gæld. Det påpeges i høringskrivelsen, at der stilles forslag om, at ægtefæller fremover skal orienteres om delingsreglerne, og at ægtefællerne vil blive opfordret til at overveje, om de har behov for at aftale en anden ordning end formuefællesskabets ligedeling. I bemærkningerne til ~~følgeloven om ægteskabets indgåelse~~ anføres under pkt. 2.2.1.3., at vejledningen skal sigte på ægtefællers mulighed for at skræddersy en formueordning, som passer til deres situation. Lovteksten forslås i § 12, stk. 2 at have følgende ordlyd:

”Stk. 2. Børne- og socialministeren kan endvidere fastsætte regler om, at parterne ved ansøgning om prøvelse af ægteskabets betingelser skal orienteres om reglerne om ægtefællers økonomiske forhold.”

Med dette forslag er der sket et paradigmeskift. Det oprindelige sigte med Retsvirknings-lovsudvalgets arbejde var, at der skulle udarbejdes legale løsninger, dvs. løsninger der gennem-snitligt må anses at være i overensstemmelse med ægtefællers ønsker for en begrænsning af formuefællesskabet. Efter ministeriets lovudkast med bemærkninger er det derimod op til den enkelte ægtefælle at få lavet en ordning, som indeholder begrænsninger. Denne individuelle løsning er valgt, idet Retsvirkningslovsudvalget ikke kunne blive enigt om en ny – og snævrere – legal formueordning og derved ikke kom med et klart og entydigt forslag til en reform, sådan som kommissoriet havde lagt op til. Med dette paradigmeskift bliver fokus lagt på ægtefællers aftaler, som ofte indgås i en for parterne meget ulig situation såvel økonomisk som psykisk.

Efter min opfattelse burde dette forslag følges op af langt mere bindende direktiver til vejledningens omfang og udformning, så forslaget om orientering ikke går i glemmebogen eller blot bliver en kort pjece med angivelse af lovens hovedregler og en uforpligtende opfordring om at rette henvendelse til en advokat. Det burde være en ret for den part, der giver et afkald på de fordele, som følger af formuefællesskabet, at få et møde med en juridisk kyndig vejleder forud for ægteskabets indgåelse. Antallet af lovlige særejeformer er blevet forøget med det nye lovudkast, og reglerne er særdeles indviklende og svære at forstå for menigmand. Fremtidens behov kan være vanskelige at forudse for ægtefæller i tiden op til ægteskabets indgåelse, ligesom der kan være tale om pres og udnyttelse fra den økonomisk stærke part. Derfor vil der i høj grad være brug for, at der samtidig bliver indført et krav om, at en særejeaftale kun er gyldig, såfremt den person, som fraskriver sig formuefællesskabets ligedeling og kvalitative

fordele såsom samtykkekrav ved salg af familiens bolig og særlige udtagelsesregler på skifte, har fået rådgivning af en uafhængig juridisk kyndig. Et sådant gyldighedskrav om uafhængig rådgivning – typisk af en advokat – findes i Australien og New Zealand, ligesom det forslås indført af American Law Institute, se nærmere herom i min disputats Ingrid Lund-Andersen: "Familieøkonomien – samlevendes retsforhold, ægtefællers retsforhold, retspolitik", 2011 s. 533-534 og s. 552-553. Denne ordning vil være på linje med de forslag om obligatorisk vejledning, som blev stillet af Ægteskabsudvalget af 1957 og Ægteskabsudvalget af 1969, såfremt kravet om godkendelse af ægtepagter skulle blive ophævet. Godkendelseskravet blev ophævet i 1990, men uden at der blev indført obligatorisk vejledning. Se nærmere om Ægteskabsudvalgenes forslag om vejledning som gyldighedskrav for ægtepagter i ovennævnte bog s. 331-332.

2. Fravigelse af formuefællesskabets lighedeling

I ministeriets lovudkast § 33 findes en skønsmæssig regel om skævdeling af formuen, hvis lighedeling vil være "åbenbart urimelig". Der er tale om en videreførelse af ægtefælleskiftelovens § 61, og de relevante momenter for at opnå skævdeling er de samme: "navnlig fordi ægteskabet har været kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning". Skævdeling kan bestå i helt eller delvist at beholde egen formue. I modsætning til ægtefælleskiftelovens § 61, jf. § 60, omhandles i lovudkastet kun situationer, hvor den væsentligste del af ægtefællernes samlede delingsformue tilhørte den ene ægtefælle ved indgåelsen af ægteskabet. Derimod medtages ikke arv og gave, idet det angives, at det bør være op til arvelader og gavegiver at bestemme særeje. Samlet set er der derfor tale om en begrænsning af skævdelingsmulighederne, hvilket ikke stemmer overens med anvisningerne i udvalgets kommissorium.

Efter min mening er der klart behov for en bredere skævdelingsregel, hvilket samtaler med familieretsadvokater også har bekræftet.

For det første er kriteriet "åbenbart urimeligt" for strengt og anvendes ikke i andre familieretlige regler, der bygger på en skønsmæssig vurdering: ægteskabslovens § 52 om ændring af aftaler om bidragspligt eller bidragets størrelse, såfremt væsentlig forandrede forhold gør det "urimeligt" at opretholde aftalen, ægteskabslovens § 58 om ændring af en "urimelig" aftale mellem ægtefæller om vilkår mv. (kriteriet "åbenbart urimeligt" blev i 1989 ændret til "urimeligt"), § 16 e i lov om ægteskabets retsvirkninger om tilkendelse af et beløb, så en ægtefælle ikke stilles "urimeligt" i pensionsmæssig henseende samt lovudkastets § 42 om særejekompensation for at sikre at en ægtefælle ikke bliver stillet urimeligt økonomisk (ændring af det tidligere kriterium "urimeligt ringe"). Kriteriet "åbenbart urimeligt" er formentlig medvirkende til, at ægtefælleskiftelovens § 61 kun har haft

begrænset betydning i praksis. Der kan derfor være god grund til, at ordet ”åbenbart” udgår.

SIDE 4 AF 5

For det andet har bestemmelsen i for høj grad fokus på, at ægteskabet skal være kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning. Ordet ”navnlig” vil med fordel kunne erstattes af ”herunder”, hvilket vil betyde, at det skrappe krav om ”uden økonomisk fællesskab af betydning” vil få mindre vægt. Selv i ægteskaber af kortere varighed vil der sædvanligvis have været et vist økonomisk fællesskab, og en gennemgang af retspraksis viser, at det er ofte er dette krav, som betyder, at der ikke kan opnås skævdeling, se Svend Danielsen og Lennart Lynge Andersens bog ”Urimeligt stillede ægtefæller”, 2009 s. 204-205.

For det tredje taler meget for, at der gives mulighed for, at arv og gave af betydelig værdi, der er erhvervet under ægteskabet, kan skævdeles. Retsvirkningslovsudvalgets kommissorium lagde op til, at arv og gave burde holdes uden for delingen, ligesom langt fra alle arveladere og gavegivere er klar over, at de bør bestemme særeje for at undgå, at midlerne skal deles.

For det fjerde er det til dels misvisende, at der i lovudkastets overskrift til udkast til § 33 står ”Fravigelse af formuefællesskabets lighedeling ved kortvarigt ægteskab”. Dels er et kortvarigt ægteskab alene en vigtig faktor efter ordlyden, men er ikke eneførende, jf. ordene ”navnlig fordi ægteskabet har været kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning...”. Dels indgår forudgående samliv efter retspraksis i et vist omfang i bedømmelsen, hvilket i øvrigt burde være medtaget i ministeriets udkast til § 33 på tilsvarende måde som i udkastets § 42 om særejekompensation for at sikre, at en ægtefælle ikke stilles urimeligt økonomisk. Det vil være mest retvisende, hvis ordet ”kortvarigt” ikke kommer til at indgå i lovudkastets overskrift til § 33, men at overskriften i stedet formuleres som ”Fravigelse af formuefællesskabets lighedeling”.

3. Regler med fokus på beskyttelse og rimelighed

De regler i udkast til lov om ægtefællers økonomiske forhold, som angår beskyttelse af den svage part og beror på rimelighedssynspunkter, bygger i høj grad på de forslag, der er fremsat i Rets-virkningslovsudvalgets betænkning nr. 1552/2015. Disse forslag har jeg kommenteret i en artikel om ”Retsvirkningslovsudvalgets forslag til regler med fokus på beskyttelse og rimelighed” i Tidsskrift for Familie- og Arveret, Temanummer om lovudkastet om ægtefællers økonomiske forhold fremlagt i Betænkning nr. 1552/2015, nr. 2, juni 2015 s. 286-290.

Jeg vil her alene kommentere spørgsmålet om ændring af ægtefællers aftaler om deling af formuen, der indgås i forbindelse med separation eller skilsmisse.

Det er uhensigtsmæssigt, at reglen om ændring af ægtefællers bodelingsaftaler, som var foreslået af Retsvirkningslovsudvalget i dets udkast til § 39 til afløsning af den gældende ægteskabslovs § 58, ikke er medtaget i udkast til lov om ægtefællers økonomiske forhold. Udvalgets udkast til § 39 var på væsentlige punkter udvidet i forhold til ægteskabslovens § 58, og den foreslåede § 39 er en klar forbedring i forhold til den nugældende regulering. Dels medtages i udkast til § 39 også bodelingsaftaler, som indgås efter separationen og skilsmissen, dels opregnes en række momenter, der kan tages hensyn til i afgørelsen, herunder – som noget nyt – senere omstændigheder: ”aftalens indhold, ægtefællerens økonomiske forhold, baggrunden for aftalen og omstændighederne ved aftalens indgåelse og senere indtrufne omstændigheder”.

Den særlige udnyttelsessituation i et ægteskab betyder, at der i retspraksis anlægges en anden vurdering af gyldigheden af ægtefællers aftaler end af gyldigheden af aftaler mellem forretningspartnere. Navnlig er ægtefæller ofte stærkt følelsesmæssigt påvirkede i tiden op til og under en separation eller skilsmisse. I Svend Danielsen og Lennart Lynge Andersens bog ”Urimeligt stillede ægtefæller”, 2009, har forfatterne analyseret retspraksis om ændring af ægtefællers aftaler i henhold til ægteskabslovens § 58 og aftalelovens § 36. Det er forfatternes konklusion, at det er nødvendigt at have urimelighedsregler direkte i familieretslovgivningen, idet urimelighedskriteriet har en langt videre anvendelse i familieretten end i aftaleretten, se s. 280-281 og s. 346.

Med venlig hilsen

Ingrid Lund-Andersen
Professor, dr. jur.

RETSPOLITISK FORENING
www.retspolitik.dk

HØRINGSSVAR

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Sagsnummer 2016 - 4195

Ved skrivelse af 29.11.2016 har ministeriet fremsendt udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold til Retspolitisk Forening. Lovudkastet giver foreningen anledning til følgende bemærkninger:

Forslaget indebærer i det væsentlige en videreførelse af den gældende ordning for ægtefællers formueforhold. Anvendelse af en mere nutidig systematik og sprogbrug er dog en klar forbedring.

Der har i den juridiske teori været en del uenighed om, hvorvidt der kan stiftes et anpartssæreje, det vil sige et aktiv, der på samme tid omfattes af både delingsformuen og særejet afhængig af den brøkdels af modydelsen (udbetalingen) ved anskaffelsen af aktivet, som delingsformuen og særejet forholdsmæssigt har bidraget med.

Anpartssærejet, der efter lovudkastets § 24, stk.1, terminologisk anses som omfattet af begrebet "brøkdels-særeje", skal efter udkastet være et led i den fremtidige ægtefælleformueordning i tilfælde, hvor aktivets erhvervelse finansieres ved bidrag fra forskellige formuearter, typisk både fra erhververens delingsformue og særeje. Herved undgås de tidligere ulogiske og uhensigtsmæssige "alt eller intet"-løsninger, hvor selv en beskedent overvægt af særejemidler ved erhvervelsen af eksempelvis fast ejendom indebar, at hele ejendommen blev særeje. De dagældende vederlagskrav (nu benævnt reguleringskrav) kunne kun til dels opveje denne skævhed. Lovfæstelsen af anpartssærejet er derfor en klar forbedring.

Efter bemærkningerne til lovudkastet skal ægtefæller inden ægteskabets indgåelse informeres om de gældende formuedelingsregler og opfordres til at overveje, om de har behov for en anden ordning. Dette synes umiddelbart at være en god ide. Imidlertid er det i høj grad tvivlsomt, om en sådan ordning vil få den tilsigtede virkning. Umiddelbart inden ægteskabets indgåelse er parterne som oftest ikke nok motiverede til at tage denne problemstilling tilstrækkeligt alvorligt. Et ægteskab indgås ikke med henblik på et senere ophør. Højst vil den "stærke" af parterne benytte lejligheden til at sikre egne interesser. Herudover viser erfaringen at de kommende ægtefæller/ den "svage" ægtefælle ikke kan overskue de komplicerede muligheder, som de nyere fleksible særejeregler åbner op for.

En lovgivning bør derfor ikke basere sig på, at parterne selv skal sikre sig gennem egnede formaliserede aftaler (ægtepagter). Lovgivningen bør være "selvbærende" i den forstand, at den skal tilbyde afbalancerede løsninger, selv om parterne ikke har indgået aftaler herom. Erfaringerne fra andre retsområder, hvor en aftaleregulering skulle forekomme langt mere nærliggende, viser, at de nødvendige aftaler ofte ikke indgås. Dette gælder eksempelvis de tilfælde, hvor deltagerne i fællesskab driver en virksomhed i selskabsform."

Da den konkrete udformning af sådanne afbalancerede løsninger er af ikke ukompliceret, men dog teknisk karakter, afstår Retspolitisk Forening fra nu og her at fremlægge specifikke tekstforslag.

København, den 2. januar 2017

Bjørn Elmquist
Formand

Noe Munck
Medlem af bestyrelsen

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Sagsnr. 2016 – 4195, Lars Thøgersen

Hermed fremsendes bemærkninger til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet

1. Særligt om reguleringskrav og misbrugskrav, lovforslagets §§ 26, stk. 1, nr. 6, 38-40, 51, stk. 1, nr. 6, og 53-55.

§ 38:

I § 38, **stk. 1**, fastslås, at den anden ægtefælle har et reguleringskrav, når ægtefællen har overført en del af sin delingsformue til sin ikke-delingsformue. Den disponerende ægtefælle er efter stk. 1 "ægtefællen", og den ikke disponerende er "den anden ægtefælle". Den "anden ægtefælle" har således et reguleringskrav.

I **stk. 5**, står der: Overstiger reguleringskravet "den anden ægtefælles delingsformue" udtages halvdelen af det manglende beløb af ægtefællens særeje eller kapitalpensionsrettigheder eller supplerende engangsydelse, jf. § 34, stk. 2 og 35, stk. 2.

Efter ordlyden af stk. 5 skal reguleringskravet således dækkes af "den anden ægtefælles" *egen* delingsformue, og derefter af den disponerende ægtefælles særeje mv. for halvdelen af det manglende beløb. Efter ordlyden skal kravet tilsyneladende ikke dækkes af den disponerende ægtefælles egen delingsformue, før den kan dækkes af den disponerende ægtefælles særeje mv.

Efter den hidtidige RVL § 23, stk. 2, dækkes kravet først af *hele* delingsformuen, før det kan søges dækket af særeje mv. Det bør også være den nye regels indhold.

I alle de tilfælde, hvor den disponerende ægtefælle slet ikke har særeje mv., ville det ellers betyde, at den anden ægtefælle ikke vil få dækket sit krav, selv om den disponerende ægtefælle selv havde delingsformue. Det kan næppe være meningen.

§ 39:

Efter § 39, stk. 4, skal reguleringskravet "søges dækket" af den disponerende ægtefælles delingsformue.

Meningen er vel, at den "kun kan søges dækket" af denne formue. Det er indholdet af den nuværende RVL § 23, stk. 3.

§ 40:

Der henvises i § 40, stk. 2 til § 38, stk. 5. Hvis § 38, stk. 5, ændres giver det ikke problemer.

§ 53:

I § 53, stk. 2, henvises der til "den formue, der er nævnt i § 40, stk. 2". I § 40, stk. 2, står "§ 38, stk. 4 og 5 finder tilsvarende anvendelse". Og i § 38, stk. 4 og 5 står der ikke noget om en formue, men der står, hvordan reguleringskravet dækkes. Det forekommer desværre ret uforståeligt. Henvisningen til § 38, stk. 4 må være forkert. § 38, stk. 5 bør, jf. ovenfor ændres.

Bør der ikke i § 53, stk. 2 stå, at dækkes misbrugskravet ikke af ægtefællernes delingsformue eller længstlevendes særeje, jf. § 38, stk. 5, kan halvdelen af det manglende beløb udtages af længstlevendes rettigheder efter § 52, stk. 2?

2. Andre bestemmelser**Lovforslagets § 26, stk. 1, og § 51, stk. 1.**

I § 26, stk. 1 opregnes, hvad der ikke indgår i ligedelingen.

Herefter opregnes dels *aktiver*, der slet ikke medregnes. Det er numrene 1, 2, 3, 5, og 8. Disse *aktiver indgår slet ikke i bodelene*, hvorfor de slet ikke behøver at værdiansættes.

Dertil kommer numrene 4, 6 og 7, hvor det er et *beløb*, der ikke medregnes i ligedelingen.

Beløb efter nummer 6 og 7 *kan* overhovedet ikke opgøres, før delingsformuen er gjort op.

Nummer 4 kan ofte – men ikke altid - beregnes før opgørelsen af delingsformuen, men er ofte knyttet til et aktiv med en anden værdi, der *indgår* i delingsformuen. Derfor fratrækkes disse krav almindeligvis efter delingsformuens opgørelse i den berettigede ægtefælles delingsformue.

Beløbene i nummer 6 fratrækkes også efter delingsformuens opgørelse. Enten i hele delingsformuen eller den berettigede ægtefælles delingsformue, da de som nævnt ikke *kan* beregnes før.

Når beløbene fra nummer 4 og 6 er fratrukket delingsformue fremkommer *ligedelingsformuen*, der så lignedes.

Først herefter kan krav i nummer 7 – altså compensation efter kapitel 12 og 13 - overhovedet beregnes.

Derfor kan den tilsyneladende forenkling i § 26, stk. 1, meget vel virke særdeles vildledende.

Tilsvarende gælder reglen i § 51, stk. 1.**Lovforslagets § 51**

Efter § 51, stk. 1 omhandler § 51 skifte "ved en ægtefælles død og ved skifte af et uskiftet bo efter § 5, stk. 1, 2. pkt."

§ 5, stk. 1, 2 pkt. omhandler skifte af uskiftet bo, *også* når længstlevende er død, jf. ordene "længstlevende ægtefælle eller dennes dødsbo."

Så vidt ses har reglen i § 51 alene sigte på delingen, når der skiftes i længstlevendes *levende live*, hvad enten det er ved førstafdødes død eller skiftet finder sted i længstlevendes levende live efter uskiftet bo. Det bør fremgå direkte af § 51, stk. 1.

Lovforslagets § 6, stk. 1 og § 48:

Efter forslaget § 6, stk. 1, gælder der et samtykkekrav ved salg mv. af familiens helårsbolig. § 6, stk. 1, omfatter trods indstilling fra retsvirkningslovsudvalget og tilsvarende indstilling fra ægteskabsudvalget af 1969 alene ejendomme, der helt eller delvist er delingsformue.

Af bemærkningerne fremgår, at skilsmissesærejeboliger ikke er omfattet af samtykkekravet, selv om skilsmissesæreje er delingsformue på dødsboskifte og dermed er delvist delingsformue. Det bør fremgå direkte af lovteksten, hvis det fastholdes, at skilsmissesærejeboliger ikke er omfattet af beskyttelsen i § 6.

Den forenkling af reglerne, som retsvirkningslovsudvalget har tilstræbt, ved at alle helårsboliger skulle være omfattet af samme beskyttelse, sættes over styr ved den foreslåede regel i § 6. En af grundene til, at retsvirkningslovsudvalgets forslag om muligheden for at aftale sumdeling, var uproblematisk, var, at de kvalitative regler om ægtefællerne aktiver skulle gælde uanset formueart. Indføres sumdeling uden ensartede regler uanset formueart, kan beskyttelsesreglerne for delingsformueaktiver ganske let omgås. Ægtefællerne kan jo aftale, at formueordningen er ikke-delning, men at der skal være sumdeling af et beløb, som de kan sætte til en hvilket som helst størrelse. Dermed er de enkelte aktiver ikke beskyttet af eksempelvis samtykkekravet, men alligevel deles værdien.

Samme problemstilling gælder reglerne i **lovudkastets § 48** om udtagelsesret på ægtefælleskifte.

§ 33

I modsætning til den nuværende regel i ægtefælleskiftelovens §§ 61, jf. 60 om skævdeling ved kortvarige ægteskaber medtages ikke arv og gave, der er modtaget under ægteskabet. Det kan næppe siges at være en redaktionel ændring. Netop modtagelse af arv under et kortvarigt ægteskab kan give anledning til ønske om skævdeling.

§ 55, stk. 2

§ 55, stk. 2 omhandler personlige erstatninger, jf. stk. 2, og disse personlige erstatninger omfattes ikke af overskriften til § 55, der alene omtaler regulerings- og misbrugskrav.

Dertil kommer, at længstlevendes *forsørgertabserstatninger* mv. i § 36, **stk. 2**, ikke er medtaget i § 55, stk. 2, hvad de vel bør. De holdes ude efter gældende ret.

3. Gavereglerne, følgelovforslagets § 3, om ændringer til konkurslovens § 64:

Alle regler om kreditorbeskyttelse ved gaver mellem ægtefæller er foreslået flyttet til konkursloven, bla. på baggrund af en anbefaling fra Konkursrådet.

Samles alle regler i konkursloven som foreslået, er eneste sanktion mod "konefinter" dermed omstødelse. De hidtidige regler i retsvirkningsloven (RVL) medfører to mulige angrebsvinkler for kreditorer: RVL § 33 medfører under visse betingelser en *hæftelse* for den gavemodtagende ægtefælle. Dertil kommer den anden regel – RVL § 30 - at har ægtefæller ikke oprettet gyldig ægtepagt, er en gaveoverdragelse *ugyldig*, og dermed er det overdragne aktiv stadig giverægtefællens og dermed tilgængeligt for dennes kreditorer.

Den af udvalget foreslåede gaveregel skal ses i lyset af, at ægtepagtskravet ved gaveoverførsler foreslås ophævet. Det er korrekt, når Konkursrådet anfører, at RVL § 33 bruges meget sjældent i praksis. Det er imidlertid på ingen måde afgørende for vurderingen af, om der er behov for den af udvalget foreslåede regel i § 31.

I praksis, hvor gaveoverførsler mellem ægtefæller bruges som kreditorly/konefinter, udgør sager, der vedrører gaveoverførsler *uden* ægtepagt, den helt overvejende del af sagerne. Overførslerne forsøges skjult som handler, betalinger for den anden ægtefælle, en ægtefælles løbende for store betalinger af ægtefællernes samlede løbende udgifter mv., og disse sager udgør en meget betydelig del af den trykte retspraksis om ægtefællers formueforhold. Der er et stort antal sager. Oftest er konflikten mellem en enkelt stor kreditor og ægtefællerne. Kreditorerne vælger altså at anlægge sagerne mod ægtefællerne og vælger netop ikke konkurs, der må være en dyrere og mere besværlig vej for en enkelt kreditor.

Sådanne "skjulte" gaveoverdragelser vil efter de i lovforslaget foreslåede regler være gyldige, hvorfor ugyldighed derfor ikke er en mulig vej for en enkelt stor kreditor. Derfor foreslog udvalget en hæftelsesregel for gavemodtageren for alle typer af gaveoverdragelser - under forudsætning af gaveægtepagtskravets bortfald.

Retspraksis om de gældende regler om gaver og kreditorbeskyttelse er eksempelvis nærmere beskrevet af Irene Nørgaard i *Familieret*, 2012, Jurist- og Økonomforbundets forlag, side 226-229 og side 235-245, hvor en del af de utallige domme er omtalt.

Det bør derfor genovervejes, om den af udvalget foreslåede regel i § 31 skal opretholdes og i hvilket omfang. Om reglen kan anvendes, hvis debitorægtefællen er under konkurs, bør naturligvis også overvejes.

Med venlig hilsen

Irene Nørgaard

Børne- og Socialministeriet

Peter Arnt Nielsen
Professor

Juridisk Institut, CBS
Solbjerg Plads 3, C5
2000 Frederiksberg

pan.jur@cbs.dk
www.cbs.dk/law

Tlf. 38 15 26 44
Tlf. 41 85 21 85

2. januar 2017

Høring over udkast til forslag om ægtefællers økonomiske forhold j.nr. 2016-4195

Ved brev af 29. november 2016 sendte Børne- og Socialministeriet et udkast til lov om ægtefællers økonomiske forhold i høring.

Udkastet hviler på Betænkning 1552/2015 afgivet af Retsvirkningslovudvalget i januar 2015. Da jeg i min egenskab af professor i et vist omfang assisterede udvalget med at udarbejde lovvalgsreglerne for internationale ægteskaber i Betænkningen, som lægger til grund for lovudkastet, skal jeg om de i lovudkastet foreslåede lovvalgsregler udtale:

Jeg har nu gennemgået lovudkastets lovvalgsregler, og de er glimrende, også selv om det ikke 100% svarer til Retsvirkningslovudvalgets forslag. Det afgørende er jo indførelse af moderne regler, herunder begrænset partsautonomi og de udfyldende regler. Den snævre, men fleksible escape-klausul, som fandtes i udvalgets lovudkast, kan godt undværes, når nu den heller ikke er i forordningen.

Lovudkastets § 65 nævner ikke, at ægtefællerne kan aftale anvendelse af loven i et land, som de umiddelbart flytter til. En sådan regel var der i Retsvirkningslovudvalgets lovudkast (§ 67, stk. 1, 1. pkt.). Begrundelsen herfor er nok, at en sådan regel ikke findes i forordningen. Imidlertid må lovudkastets § 65 naturligt forstås på den måde, at ægtefællerne, når de er flyttet til det nye land, kan aftale, at loven i dette land skal gælde for formueforholdet. Det kan overvejes at præcisere dette i bemærkningerne til § 65 (s. 137 f.).

Venlig hilsen

Peter Arnt Nielsen

Børne- og Socialministeriet

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Forslaget om ikke at videreføre den nuværende retsvirkningslovs § 13:

I retsvirkningslovens § 13 gives ægtefællerne både bemyndigelse og legitimation til at handle på hinandens vegne i situationer, hvor en af ægtefællerne er ude af stand til at varetage sine forhold som følge af sygdom eller fravær. Mulighederne for at handle på den andens vegne med hjemmel i § 13 er begrænsede. Det er et krav, at beslutningen haster, det vil sige, at den *"ikke uden ulempe kan opsættes"*. Og det skal være *"uomgængeligt nødvendigt"* for familiens underhold, at ægtefællen handler på den andens vegne. Behovet skal skyldes den anden ægtefælles *"fraværelse eller sygdom"*, og beslutningskompetencen må ikke være tillagt andre som følge af eksempelvis en fuldmagt.

Bestemmelsen sikrer eksempelvis, at den ene ægtefælle har adgang til at sikre betaling af husleje, el, vand og varme på vegne af den anden, ligesom den sikrer, at den ægtefælle, der ikke er (med-)ejers af familiens bolig, kan rekvirere håndværkere til at reparere et utæt tag, frosne vandrør eller knuste ruder på ejer-ægtefællens regning. Det fremgår af Retsvirkningslovsudvalgets betænkning, at allerede Ægteskabsudvalget af 1969 foreslog bestemmelsen ophævet med henvisning til, at *"det er uhyre vanskeligt at føre bevis for, at bestemmelsens betingelser er opfyldt"*, og at *"man i stedet måtte foretrække beskikkelse af en ad hoc-værge efter den dagældende myndighedslov, og [...] negotiorum gestio-synspunkter antagelig kan udstrækkes noget ved nærtstående personer som ægtefæller"*.¹

Med bestemmelsens henvisning til, at den ene ægtefælle kan forpligte den anden, hvis det er uomgængeligt nødvendigt for *"familiens underhold"*, skabes der grundlag for en vis udvidelse af formålet med indgrebet i forhold til den almindelige negotiorum gestio-regel, idet ægtefælle A herved kan forpligte ægtefælle B med det formål også at sikre A's egen økonomi, da A's egen økonomi er en del af det samlede billede af, hvad der er nødvendigt for *familiens* underhold. Men allerede fordi bestemmelsen er lige så gammel som retsvirkningsloven og derfor har

Juridisk Institut

Eva Naur Jensen

Adjunkt

Dato: 22. december 2016

Direkte tlf.: 87165669
E-mail: ena@law.au.dk

Web: <http://au.dk/ena@law>

Journal nr.: [Sagsnr.]
Afs. CVR-nr.: 31119103

Side 1/5

1. *Ægtefællers økonomiske forhold*, betænkning nr. 1552, 2015, afgivet af Retsvirkningslovsudvalget s. 418-419.

eksisteret lige så længe, som der har været særhæftelse og særråden i dansk ægteskabslovgivning, er det usikkert, hvilket omfang negotiorum gestio-princippet vil kunne få for ægtefæller uden eksistensen af § 13. Det er derfor uklart, om antagelsen fra ægteskabsudvalget af 1969 om udstrækning af negotiorum gestio-synspunkter for nærtstående også vil kunne løse de problemer, som § 13 løser. Denne uklarhed vil ikke blive mindre ved en fjernelse af § 13, idet en fjernelse af bestemmelsen også kan tolkes som et ønske om at indskrænke ægtefællernes adgang til at handle på vegne af hinanden.

Ved en fjernelse af bestemmelsen overlader man med andre ord hele reguleringen af ægtefællers mulighed for at handle på hinandens vegne til regulering gennem retspraksis med støtte i det almindelige negotiorum gestio-princip, uden at det er klart, om princippet vil få den udvidede anvendelse for nærtstående, som det var forudsat af Ægteskabslovsudvalget i 1969.

Retsvirkningslovsudvalget af 2015 erklærede sig enig med Ægteskabsudvalget af 1969 i, at bestemmelsen burde ophæves. Retsvirkningslovsudvalget henviste til, at løbende udgifter i praksis betales via betalingsservice, uden at ægtefællerne skal foretage sig noget aktivt, samt at fuldmagtsaftaler i banken ofte sikrer adgang til den anden ægtefælles konti. Dertil bemærker man, at "*De situationer, der ikke allerede er løst af den teknologiske udvikling, må efter udvalgets opfattelse løses efter reglerne i værgemålsloven.*"²

Det er uden tvivl rigtigt, at mange af de problemer, der opstår, hvis en gift person mister evnen til at varetage sine egne forhold, i dag er løst konkret gennem fuldmagtsaftaler med parternes pengeinstitut(ter), og anvendelsesområdet for § 13 har derfor nok været begrænset, hvilket kan tale for en ophævelse af bestemmelsen.

I den anden retning trækker det, at værgemålsloven er udformet (og administreres) med henblik på formel rådighedsfratagelse i så få situationer som overhovedet muligt. Dette er i overensstemmelse med eksempelvis anbefalingerne fra Europarådet i *Recommendation No.R (99) 4*. Dertil kommer, at der er månedlange ventetider på sagsbehandling af værgemålssager ved statsforvaltningen, hvorfor de akut opståede behov for at handle på vegne af en ægtefælle ikke kan forventes løst gennem etablering af værgemål.

Med indførelsen af den nuværende værgemålslov lagde man bevidst vægt på, at færrest muligt skulle fratages den retlige handleevne og sættes under værgemål, ligesom værgemål skulle begrænses mest muligt og konkret kun omfatte de beslutningstyper, som den pågældende ikke selv kunne overskue.

Udover at sikre at værgemål etableres på den mindst indgribende måde, hvis et værgemål etableres, så betyder det store fokus på mindsteindgrebsprincippet, at man i videst muligt omfang ønsker, at opgaver, som voksne normalt

2. Betænkning nr. 1552, 2015, s. 421.

selv løser, løses uden formelle handleevnefratagelser – også når det gælder inhabilte voksne. Ofte foretrækkes derfor uformelle løsninger, eller løsninger der kan fungere side om side med fastholdelsen af den enkeltes selvstændige kompetencer. Der skal derfor ganske meget til, før der beskikkes en værge. Ifølge tal fra statsforvaltningens værgemålskontor mundede cirka en tredjedel af alle værgemålsansøgninger fra perioden 1. juli 2013 til 30. april 2014 ud i etableringen af et værgemål. Næsten en tredjedel afsluttedes ved rådgivning af de pårørende uden afgørelse, og en tredjedel førte til egentligt afslag.³ Ifølge værgemålskontoret skyldes de mange tilbagekaldelser af ansøgninger, at samtaler med ansøgeren har vist, at der *”ikke er et egentligt behov for værgemål, fordi opgaverne pt. håndteres af familie eller andre, eksempelvis på baggrund af en fuldmagt”*.⁴ Ansøgeren er med andre ord blevet rådgivet sådan, at han eller hun har vurderet, at det er formålsløst at fastholde ansøgningen.

Når man sammenholder det store antal af ansøgninger, som bunder i, at pårørende eller kommunale myndigheder mener, at en person har vanskeligt ved at træffe beslutninger på egen hånd, med de få værgebeskikkelser, så betyder det, at en række opgaver må løses, uden at der beskikkes en værge – også selvom en lang række af de voksne, der er tale om, reelt mangler habilitet på et eller flere områder.

Man kan håbe på en mere smidig adgang gennem etablering af fremtidsfuldmagter, men for at en fremtidsfuldmagt træder i effekt, skal den person, der mister evnen til at varetage sine egne forhold for det første have udfærdiget en fremtidsfuldmagt. Da loven først er vedtaget i 2016, er det endnu uvist, hvor mange, der vil gøre dette. Dernæst skal der indgives anmodning til statsforvaltningen, jf. § 4 i lov om fremtidsfuldmagter, før fremtidsfuldmagten kan træde i kraft. Statsforvaltningen skal i denne sammenhæng fungere som garant for, at fremtidsfuldmagter ikke sættes i kraft, medmindre det er nødvendigt, og betingelserne er opfyldt. De pårørende til fremtidsfuldmagtsgiveren skal desuden underrettes, før anmodning om iværksættelse af fremtidsfuldmagten indsendes til statsforvaltningen, jf. lovens § 4, stk. 3. Det er for tidligt at sige noget om den forventede sagsbehandlingstid hos statsforvaltningerne for ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter, men der er under alle omstændigheder tale om en omstændelig proces, der ikke uden videre kan erstatte den adgang til at handle på et akut opstået behov, som retsvirkningslovens § 13 blandt andet giver.

3. Ifølge mailsvar af 12. maj 2014 var der i perioden indgivet 3.434 ansøgninger om værgemål, og der blev truffet 2.554 afgørelser, hvoraf 1.234 førte til etablering af værgemål. Det fremgår af mailsvar af 19. maj 2014, at i hvert fald 824 af de sager, der ikke er afgjort, er henlagt, og at dette som oftest skyldes, at ansøgningen trækkes tilbage efter rådgivning om reglerne.

4. Jf. mailsvar af 19. maj 2014 fra værgemålskontoret.

De akut opståede problemer i form af f.eks. et nedblæst tag, sprængte vandrør eller knuste ruder i hjemmet kan heller ikke nødvendigvis løses gennem adgang til den inhabile ægtefælles bankkonti, idet aftalen i første omgang skal indgås med den inhabiles forsikringsselskab eller med håndværkere. Og er den habile ægtefælle i den uheldige situation, at han eller hun selv er uden midler eller registreret som dårlig betaler, vil det være vanskeligt for ham eller hende at opnå den nødvendige kredit til at få udført de nævnte opgaver i sit eget navn. Her må han eller hun altså sætte sin lid til, at håndværkeren enten ikke undersøger vedkommendes egen kreditværdighed, ikke kender reglen om særhæftelse for ægtefæller eller stoler på, at den inhabile ægtefælle hæfter udelukkende på baggrund af den almindelige, ulovbestemte negotiorum gestio-regel.

Dertil kommer de problemer, det giver, hvis en person som følge af alvorlig, pludseligt opstået sygdom eller ulykke bliver ude af stand til at arbejde og derfor afskediges. Den tilpasning af ægteparrets økonomi, der i en sådan situation kan handle om at opsigte abonnementer, afhænde en dyr bil, båd eller campingvogn, er ikke løst ved den automatiske tilmelding af løbende betalinger til betalingservice eller ved ægtefællernes adgang til hinandens bankkonti. Tværtimod. Den restriktive adgang til etablering af værgemål samt den lange sagsbehandlingstid betyder, at et ægtepars fælles økonomi kan blive nødlidende, længe inden der er taget stilling til et eventuelt værgemål.

I modsætning til både Ægteskabsudvalget af 1969 og Retsvirkningslovsudvalget mener jeg således, at det er problematisk at rense ægteskabslovgivningen for bemyndigelses- og legitimationsregler, der gør det muligt for ægtefæller at løse uopsættelige opgaver på hinandens vegne i tilfælde af inhabilitet hos den ene ægtefælle. Som værgemålsloven er udformet – og som den administreres – er der ikke noget reelt alternativ i værgemålsloven til uformel opgavevaretagelse i akutte situationer. Der accepteres i stedet i praksis i vidt omfang en uformel opgavevaretagelse af pårørende – det være sig ægtefæller, børn, børnebørn, søskende, venner, naboer og plejepersonale. Men med den uformelle opgavevaretagelse følger også en betydelig usikkerhed for både den, der handler, og for den, hvis forhold bliver varetaget uden formel legitimation gennem fuldmagtsforhold eller lovhjemmel.

Den bevismæssige usikkerhed, som Ægteskabsudvalget af 1969 henviste til, forsvinder ikke for den habile ægtefælle, der føler sig nødsaget til at varetage opgaver på vegne af en inhabil ægtefælle, blot fordi bemyndigelses- og legitimationsbestemmelsen fjernes. Når problemet ikke kan forventes løst gennem en formel værgebeskikkelse, så vedbliver der at være en gråzone, hvor det kan være uklart både for den handlende ægtefælle og medkontrahenterne, om ægtefællen faktisk er berettiget til at handle på vegne af den inhabile. Dette gælder så meget desto mere, hvis vedkommende handler med henvisning til den ulovfæstede ne-

gotiorum gestio-regel fremfor med henvisning til en bestemmelse svarende til den nuværende § 13.

Side 5/5

Jeg mener derfor, at fjernelsen af retsvirkningslovens § 13 bør genovervejes med tanke på, at man ønsker så få handleevnefratagelser som overhovedet muligt i værgemålsloven, og at værgemålsloven derfor IKKE kan forventes at løse det problem, som § 13 løser.

Det bør endvidere overvejes, om ønsket om færrest mulige handleevnefratagelser ikke i stedet bør føre til en styrkelse af regler, der skaber legitimation til at handle på et mindre formelt grundlag, sådan som retsvirkningslovens § 13 gør det.

Venlig hilsen

Eva Naur Jensen
Adjunkt

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Fra: Samfundsanalyse (samfundsanalyse@aeldresagen.dk)
Titel: Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 22-12-2016 12:23:27
Bilag: Lovforslag - Ægtefællers økonomiske forhold - udkast 29.11.2016.pdf; Høringsbrev - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Høringsliste - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Følgeloven - udkast 29.11.2016.pdf;

Til Børne- og Socialministeriet

Ældre Sagen har ikke bemærkninger til ovenstående høring.

Venlig hilsen

Pia Westring
Afdelingssekretær/PA
Samfundsanalyse
Direkte: 33 96 86 29
Mobil: 21 19 59 53
pw@aeldresagen.dk

Ældre Sagen Nørregade 49 · 1165 København K · Tlf. 33 96 86 86

Fra: Lovekspeditionen [<mailto:publikationer@sim.dk>]
Sendt: 29. november 2016 14:51
Til: Udsendelse fra SOCIAL- OG INDENRIGSMINISTERIET
Cc: Lars Thøgersen; Elsebeth Jensen
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Holmens Kanal 22, 1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518, E-mail sim@sim.dk
J.nr. 2015 - 4195

Dato 29.11.2016

Til parterne på vedlagte høringsliste

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Med venlig hilsen

Elsebeth Jensen

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Fra: Anders Clausen (ac@gi.dk)
Titel: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 22-12-2016 14:16:45

GI har ingen bemærkninger til udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Venlig hilsen

Anders Clausen

Advokat, Konto

Direkte +45 82 32 23 20

Mobil +45 21 69 30 80

Grundejernes Investeringsfond Ny Kongensgade 15 1472 København K Tlf. +45 82 32 23 00 gi.dk

I Grundejernes Investeringsfond arbejder vi for at skabe bedre og sundere boliger. Vi administrerer penge til vedligeholdelse af private udlejningsejendomme, vi yder fordelagtige lån, og vi støtter projekter, der bidrager til bedre renovering af boliger i fremtiden. Alt sammen fordi vi tror på, at bedre boliger giver bedre liv.

Børne- og Socialministeriet
familieret@sim.dk
Sagsnr. 2016 - 4195

Høringsvar på udkast til lovforslaget om ægtefællers økonomiske forhold

Forsikring & Pension takker for mulighed for at afgive bemærkninger til nærværende udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Forsikring & Pension bemærker, at der med lovforslaget om ægtefællers økonomiske forhold, som har afsæt i Retsvirkningslovsudvalgets betænkning fra 2015, ikke er tiltænkt ændringer i pensionsrettighedens behandling i forbindelse med separation og skilsmisse.

På den baggrund har Forsikring & Pension blot en enkelt bemærkning til lovforslaget.

Forsikring & Pension gør opmærksom på, at det fremgår af bl.a. side 86 og 89, at den materielle bestemmelse om behandling af personskadeerstatning m.v. i forsikringsaftalelovens § 18, stk. 2, overføres til lov om ægtefællers økonomiske forhold. Forsikring & Pension bemærker, at der må være tale om en skrivefejl og at der i afsnittet menes en overførsel af erstatningsansvarslovens § 18, stk. 2.

Forsikring & Pension har ikke yderligere bemærkninger til lovforslaget

Med venlig hilsen

Mads Balken Petersen

23.12.2016

Forsikring & Pension
Philip Heymans Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 41 91 91 91
Fax 41 91 91 92
fp@forsikringogpension.dk
www.forsikringogpension.dk

Mads Balken Petersen
Konsulent
Dir. 41919056
mab@forsikringogpension.dk

Vores ref. MAB
Sagsnr. GES-2016-00374
DokID 381317

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Danmark

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 9132 5705
LUJJ@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

Att.: familieret@sim.dk

DOK. NR. 16/03276-4

**HØRING OVER UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM
ÆGTEFÆLLERS ØKONOMISKE FORHOLD**

21. DECEMBER 2016

Børne- og Socialministeriet har ved e-mail af 29. november 2016 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold samt følgelovsforslag om udkast til forslag til ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte m.v., og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold).

Instituttet har ikke bemærkninger til udkastene.

Der henvises til ministeriets sagsnr. 2016-4195.

Med venlig hilsen

Lucienne Josephine Lokjær Jørgensen

FULDMÆGTIG

Domstolsstyrelsen

Børne- og Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Tlf. +45 70 10 33 22
post@domstolsstyrelsen.dk
CVR-nr. 21659509
EAN-nr. 5798000161184

Sendt pr. mail til familieret@sim.dk

J.nr.: 2016-4102-0123-4
Sagsbehandler: Mette Søndergaard
Mail: MESH@domstolsstyrelsen.dk
20. december 2016

Domstolsstyrelsens høringssvar

Børne- og Socialministeriet har ved mail af 29. november 2016 (sagsnr. 2016-4195.427401) anmodet Domstolsstyrelsen om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Domstolsstyrelsen har forelagt høringen for Tinglysningssretten.

Domstolsstyrelsen og Tinglysningssretten har ingen bemærkninger til forslaget.

Med venlig hilsen

Laila Lindemark

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Cc: Rigsombudsmanden på Færøerne (ro@fo.stm.dk), himr@himr.fo (himr@himr.fo)
Fra: nellaf@tinganes.fo (nellaf@tinganes.fo)
Titel: Høringsvar fra Færøernes landsstyre over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold (RIGS-FO Sagsnr.: 2016 - 722)
Sendt: 19-12-2016 17:35:49
Bilag: Lovforslag - Ægtefællers økonomiske forhold - udkast 29.11.2016.pdf; Høringsbrev - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Høringsliste - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Følgeloven - udkast 29.11.2016.pdf;

Til Børne- og Socialministeriet

Færøernes Landsstyre har fået i høring *Forslag til Lov om ægtefællers økonomiske forhold og Forslag til Lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte m.v. og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold)*

Ifølge § 86 i *lovudkastet om ægtefællers økonomiske forhold* skal loven ikke gælde direkte for Færøerne, men kan senere ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne, såfremt færøske myndigheder anmoder herom.

Ifølge § 13 i *lovudkastet om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægtefælleskifte m.v. og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om ægtefællers økonomiske forhold)* skal loven ikke gælde direkte for Færøerne, men § 1 om ændring i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, § 2 om ændring i lov om ægtefælleskifte m.v., § 3 om ændring i konkursloven, § 5 om ændring i arveloven og § 6 om ændring i lov om skifte af dødsboer kan senere ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne, såfremt færøske myndigheder anmoder herom.

Færøernes Landsstyre tager dette til efterretning og har på nuværende tidspunkt ikke andre bemærkninger.

Venlig hilsen

Nella Festirstein
Afdelingschef

Lagmandens Kontor
Lovafdelingen
Tlf. +298 30 60 00
Direkte tlf. +298 55 80 76

Fra: Dan Michael Knudsen [mailto:dmk@fo.stm.dk]
Sendt: 2. december 2016 11:15
Til: Heilsu- og innlendismálaráðið <himr@himr.fo>; Journalin hjá LMS <journalin@tinganes.fo>
Emne: Vs: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold (RIGS-FO Sagsnr.: 2016 - 722)

Til Heilsu- og Innlendismálaráðið og Løgmannsskrivstovan

Børne- og Socialministeriet har sendt et udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold i høring.

Ifølge lovforslagets § 86 skal loven ikke gælde for Færøerne og Grønland, men skal kunne sættes helt eller delvis i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger

Høringsbrevet og lovforslag mv. fremsendes med henblik på jeres bemærkninger.

Eventuelle bemærkninger kan sendes direkte til Børne- og Socialministeriet senest tirsdag den 3. januar 2017 inden kl. 12 færøsk tid til familieret@sim.dk med samtidig orientering af Rigsombuddet på ro@fo.stm.dk

Rigsombudsmanden
på Færøerne

Med venlig hilsen
Dan M. Knudsen
Rigsombudsmand
Postboks 12
FO-110 Tórshavn
Tlf. +298 201200
Fax +298 201220
E-mail (journal): ro@fo.stm.dk
www.rigsombudsmanden.fo

Til: Udsendelse fra SOCIAL- OG INDENRIGSMINISTERIET (dpudsend@sim.dk)
Cc: Lars Thøgersen (lth@sim.dk), Elsebeth Jensen (eje@sim.dk)
Fra: Lovekspeditionen (publikationer@sim.dk)
Titel: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 29-11-2016 14:50:49

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Holmens Kanal 22, 1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518, E-mail sim@sim.dk
J.nr. 2015 - 4195

Dato 29.11.2016

Til parterne på vedlagte høringsliste

-
-

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Med venlig hilsen

Elsebeth Jensen

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Cc: Torben Sørensen (torsoe@statsforvaltningen.dk), Helle Haxgart (helhax@statsforvaltningen.dk), chrvig@statsforvaltningen.dk (chrvig@statsforvaltningen.dk), hrokol@statsforvaltningen.dk (hrokol@statsforvaltningen.dk), Adam Schacke (ADASCH@statsforvaltningen.dk), Kirsten Rosenkilde Olsen (KIROOL@statsforvaltningen.dk)
Fra: Direktion (direktion@statsforvaltningen.dk)
Titel: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 16-12-2016 09:36:53
Bilag: Lovforslag - Ægtefællers økonomiske forhold - udkast 29.11.2016.pdf; Høringsbrev - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Høringsliste - lov om ægtefællers økonomiske forhold 29.11.2016.pdf; Følgeloven - udkast 29.11.2016.pdf; smime.p7s;

Til Børne- og Socialministeriet

Under henvisning til mail af 29. november 2016 (Sagsnr. 2016-4195) om høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold, skal det meddeles, at Statsforvaltningen ikke har bemærkninger til høringen.

Med venlig hilsen

Rikke Hinrichsen
direktionsassistent

Statsforvaltningen

Storetorv 10

6200 Aabenraa

Telefon: 72 56 70 00

Direkte telefon: 72 56 79 77

Mail: rikhin@statsforvaltningen.dk

Mail: direktion@statsforvaltningen.dk

Web: www.statsforvaltningen.dk

Send e-mails til Statsforvaltningen via din digitale postkasse på www.borger.dk

Denne mail og enhver vedhæftet fil er fortrolig. Hvis du ikke er den rette modtager, bedes du venligst omgående underrette os og derefter slette mailen og enhver vedhæftet fil uden at beholde en kopi og uden at videregive oplysninger om indholdet. På forhånd tak.

Fra: Lovekspeditionen [mailto:publikationer@sim.dk]

Sendt: 29. november 2016 14:51

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

Holmens Kanal 22, 1060 København K

Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518, E-mail sim@sim.dk

J.nr. 2015 - 4195

Dato 29.11.2016

Til parterne på vedlagte høringsliste

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Med venlig hilsen

Elsebeth Jensen

Til Børne- og Socialministeriet

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold.

Ankestyrelsen har ingen bemærkninger.

Venlig hilsen

Ankestyrelsen

12. december 2016

J.nr. 2016-0017-61017

Cpr.nr.

Ankestyrelsen
7998 Statsservice

Tel +45 3341 1200

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

EAN-nr:
57 98 000 35 48 21

Åbningstid:
man-fre kl. 9.00-15.00

Til: Familier (Familieret@sim.dk)
Fra: Lise Krüger Andersen (LiseKruegerAndersen@Shret.dk)
Titel: SV: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold
Sendt: 01-12-2016 11:58:14

Forslaget giver ikke anledning til bemærkninger fra Sø- og Handelsretten.

Med venlig hilsen

Lise Krüger Andersen
Juridisk chef
Direkte: + 45 99 68 47 21
LiseKruegerAndersen@Shret.dk

Sø- og Handelsretten

Amaliegade 35, 2. sal
1256 København K.
Tlf.: 99 68 46 20
www.shret.dk

Fra: 'post@shret.dk'
Sendt: 30. november 2016 09:55
Til: Lise Krüger Andersen
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Fra: Lovekspeditionen [mailto:publikationer@sim.dk]
Sendt: 29. november 2016 14:51
Til: Udsendelse fra SOCIAL- OG INDENRIGSMINISTERIET
Cc: Lars Thøgersen; Elsebeth Jensen
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Børne- og Socialministeriet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Holmens Kanal 22, 1060 København K
Tlf. 3392 9300, Fax. 3393 2518, E-mail sim@sim.dk
J.nr. 2015 - 4195

Dato 29.11.2016

Til parterne på vedlagte høringsliste

-

Høring over udkast til forslag til lov om ægtefællers økonomiske forhold

Med venlig hilsen

Elsebeth Jensen